

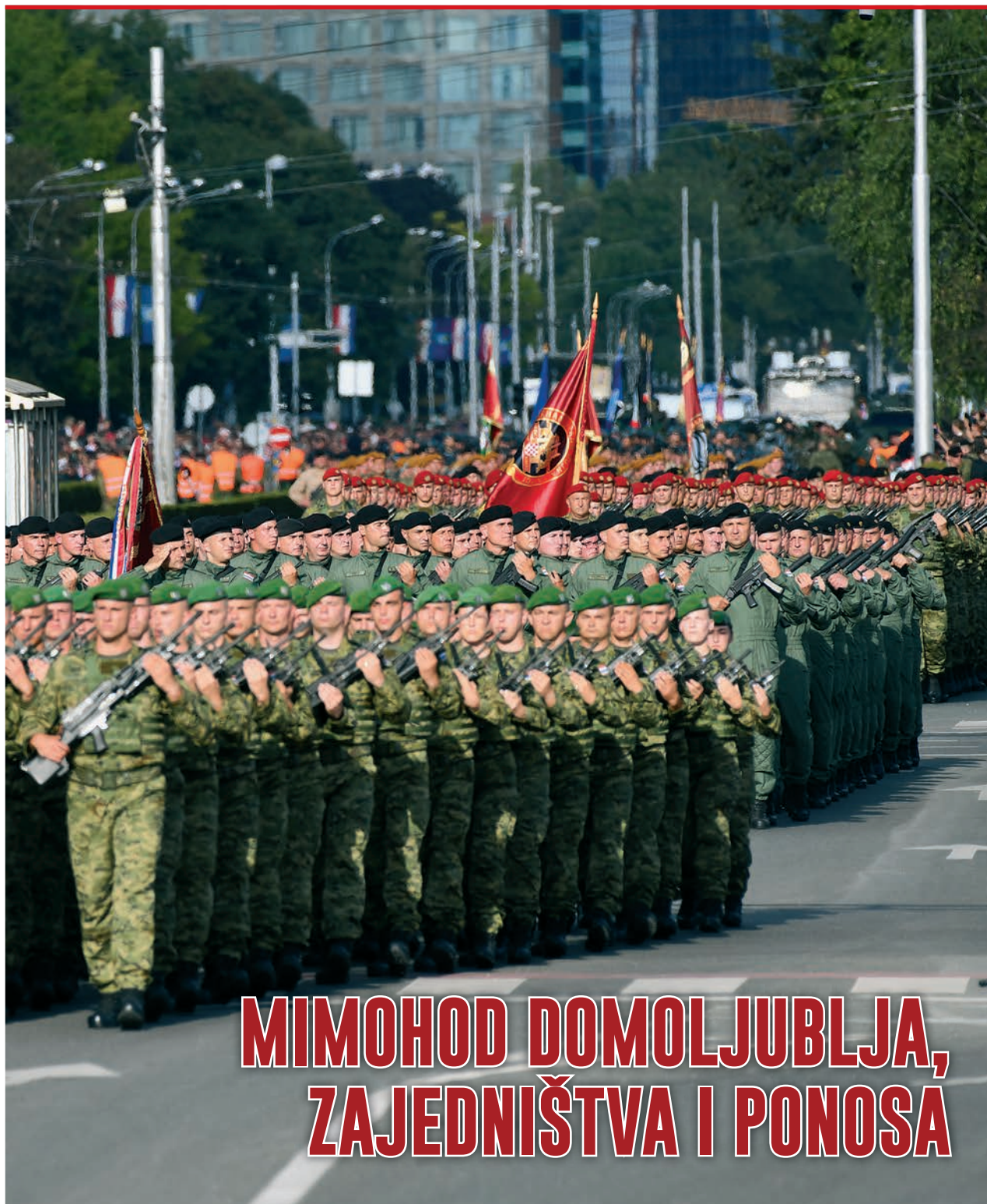
HRVATSKI VOJNIK

BROJ 740

1. KOLOVOZA 2025.

CIJENA 1,33 €

PRVI HRVATSKI VOJNOSTRUCHNI MAGAZIN // IZLAZI OD 1991. // WWW.HRVATSKI-VOJNIK.HR

**MIMOHOD
HRVATSKE VOJSKE
NIŠTA BEZ
LOGISTIKE**

RAZGOVOR
BOJNICA
TATJANA GAVRIĆ
STRUKA,
DOMOVINA I
GLAZBA

**PUKOVNIJA
VOJNE POLICIJE**
NEVIDLJIVI ŠTIT
MIMOHODA

**OLUJA JE
POKAZALA
SPREMNOST I
SNAGU**

**MIMOHOD DOMOLJUBLJA,
ZAJEDNIŠTVA I PONOSA**

ISSN 1330 - 500X
PRINTED IN CROATIA
03125
9 11771330150003

Foto: Josip Kapi

www.hrvatski-vojnik.hr

NAKLADNIK: **MINISTARSTVO OBRANE REPUBLIKE HRVATSKE / SAMOSTALNA SLUŽBA ZA ODNOS S JAVNOŠĆU I IZDAVAŠTVO / ODJEL HRVATSKIH VOJNIH GLASILA I IZDAVAŠTVA****Glavni urednik:** Željko Stipanović (zeljko.stipanovic@morh.hr) // **Zamjenica glavnog urednika:** Vesna Pintarić (vpintar@morh.hr)**Urednici i novinari:** Domagoj Vlahović (domagoj.vlahovic@gmail.com), Ivan Šurbek, Tomislav Vidaković (tomislav.vidakovic@morh.hr), Hrvoje Lončarević (hrvoje.loncarevic@morh.hr)**Lektura / korektura:** Gordana Jelavić (gordana.jelavic@morh.hr), Andrea Pavlić // **Fotograf:** Tomislav Brandt (tomislav.brandt@morh.hr)**Grafička redakcija:** Ante Perković, Predrag Belušić // **Marketing:** Mila Badrić Gelo (mbadric@morh.hr), tel: 4568-008; fax: 3784-322**Tisak:** Tiskara STEGA TISAK d.o.o., Heinzelova 60/1, 10 000 Zagreb // **Adresa uredništva:** Odjel hrvatskih vojnih glasila i izdavaštva, Ilica 256b, 10 000 Zagreb, e-mail: hrvojinik@morh.hr**Odobrava:** Ivana Balenović, voditeljica Samostalne službe za odnose s javnošću i vojna glasila

MIMOHOD DOMOLJUBLJA, ZAJEDNIŠTVA I PONOSA

Svečani vojni mimohod povodom 30. obljetnice vojno-redarstvene operacije Oluja ima iznimno snažno simboličko i nacionalno značenje za hrvatski narod. On nije samo prikaz vojne moći i spremnosti Oružanih snaga Republike Hrvatske, nego prije svega prigoda za zajedničko sjećanje na povijesne trenutke u kojima je ostvaren san o slobodnoj i samostalnoj domovini. Mimohod je okupio branitelje, obitelji poginulih i nestalih, pripadnike hrvatske vojske i policije te građane iz svih krajeva zemlje, stvarajući snažan osjećaj zajedništva i ponosa

[STR. 4]

NASLOVNICU SNIMIO TOMISLAV BRANDT

SADRŽAJ

- 14 MIMOHOD HRVATSKE VOJSKE**
Važno je da svi vide da smo spremni
- 18 MIMOHOD HRVATSKE VOJSKE**
Ništa bez logistike
- 26 PUKOVNIJA VOJNE POLICIJE**
Nevidljivi štit mimohoda
- 30 RAZGOVOR**
bojnica Tatjana Gavrić,
Struka, domovina i glazba
- 34 KOPNENA VOJSKA**
Evolucija Leclerca
- 42 SPECIJALNE POSTROJBE**
U sjeni sukoba
- 52 PODLISTAK**
Projekti europske obrambene industrije (III. dio):
Dolaze vođeni projektili
- 58 PRIČE O DOMOVINSKOM RATU**
Kako je moja obitelj doživjela 18. 11. 1991.?
- 60 DOMOVINSKI RAT**
Oluja je pokazala spremnost i snagu

U članstvu Europskog udruženja vojnih novinara (EMPA).
Rukopise, fotografije i ostali materijal ne vraćamo. Copyright HRVATSKI VOJNIK, 2025.
Novinarski prilogi objavljeni u Hrvatskom vojniku nisu službeni stav Ministarstva obrane RH.

TEKST

Tomislav Vidaković

FOTO

Tomislav Brandt, Filip Klen, Josip Kopi

MIMOHOD

DOMOLJUBLJA, ZAJEDNIŠTVA I PONOSA

Svečani vojni mimohod povodom 30. obljetnice vojno-redarstvene operacije Oluja ima iznimno snažno simboličko i nacionalno značenje za hrvatski narod. On nije samo prikaz vojne moći i spremnosti Oružanih snaga Republike Hrvatske, nego prije svega prigoda za zajedničko sjećanje na povijesne trenutke u kojima je ostvaren san o slobodnoj i samostalnoj domovini. Mimohod je okupio branitelje, obitelji poginulih i nestalih, pripadnike hrvatske vojske i policije te građane iz svih krajeva zemlje, stvarajući snažan osjećaj zajedništva i ponosa

U godini u kojoj smo obilježili 35 godina hrvatske državnosti i u kojoj smo proslavili tridesetu obljetnicu slavne operacije Bljesak dogodio se vrhunac svih proslava, svečani mimohod naše pobjedničke vojske povodom 30. obljetnice Oluje. Na ulicama hrvatskog glavnog grada okupile su sve generacije našeg naroda. S ponosom i radošću čekali su trenutak da se pred njima pojave hrvatski vojnici, oni koji su simbol naše slobode, naše hrabrosti i našeg zajedništva. Bio je to dan kad zajedno dišemo kao jedan, slavimo Hrvatsku i sve one koji su je stvarali. Val ushićenja, podignute ruke u znaku po-

U godini u kojoj smo obilježili 35 godina hrvatske državnosti i u kojoj smo proslavili tridesetu obljetnicu slavne operacije Bljesak dogodio se vrhunac svih proslava, svečani mimohod naše pobjedničke vojske povodom 30. obljetnice VRO Oluja

bjeđe, osmijesi i suze koje se nisu mogle skriti pratili su cijelu trasu prolaska mimohoda. Deseci tisuća okupljenih posjetitelja razdragano su na sve moguće načine nastojali dati do znanja koliko im je stalo do njihove vojske. Bio je to dojmljiv i svečan događaj, poseban i jedinstven, ujedno i savršen uvod u obilježavanje najveće hrvatske vojne pobjede u Domovinskom ratu, pobjede koja slavi branitelje, slobodu domovine i izražava zahvalnost svima zaslužnima što danas možemo obilježavati taj trenutak s tolikim ponosom i dostojanstvom. Mnogi su gledatelji poželjeli zabilježiti fotoaparatom i mobitelima rijetku priliku da na gradskim ulicama vide toliku borbenu i logističku tehniku, što je poseban doživljaj i izazov.

Povodom tridesete obljetnice vojno-redarstvene operacije Oluja, Dana pobjede i domovinske zahvalnosti te Dana hrvatskih branitelja, Ulicom grada Vukovara protutnjalo je i prodefiliralo nekoliko tisuća sudionika. Mimohodom je odana počast svima onima koji su položili svoj život u Domovinskom ratu i podsjetilo se na veličinu žrtve koja je bila potrebna za slobodu Hrvatske. Istodobno, bila je to i

Bio je to dan kad zajedno dišemo kao jedan, slavimo Hrvatsku i sve one koji su je stvarali. Val ushićenja, podignute ruke u znaku pobjede, osmijesi i suze koje se nisu mogle skriti pratili su cijelu trasu prolaska mimohoda

Na središnjoj pozornici nalazili su se predsjednik Republike i vrhovni zapovjednik OSRH Zoran Milanović, predsjednik Hrvatskog sabora Gordan Jandroković, predsjednik Vlade Andrej Plenković, ministri obrane, unutarnjih poslova i hrvatskih branitelja, Ivan Anušić, Davor Božinović i Tomo Medved, načelnik Glavnog stožera general-pukovnik Tihomir Kundid, ostali ministri u Vladi RH, saborski zastupnici, visoki civilni i vojni dužnosnici te izaslanstva brojnih partnerskih zemalja. Mimohod su na ulicama Zagreba pratili deseci tisuća građana koji su došli pozdraviti pobjedničku

prigoda da se javnosti pokaže snaga i profesionalnost suvremenih Oružanih snaga RH, koje su danas ravnopravan partner u međunarodnim sigurnosnim misijama i operacijama. Posebno značenje mimohoda jest u tome što povezuje prošlost, sadašnjost i budućnost, evocira sjećanja na Oluju i završetak Domovinskog rata, potvrđuje današnju sigurnost i stabilnost države te daje nadu i vjeru u budućnost utemeljenu na slobodi i zajedništvu. Za hrvatski je narod snažna poruka jedinstva, zahvalnosti i ponosa na vlastitu povijest i identitet.

IZ RUKU ONIH KOJI SU IZBORILI SLOBODU U RUKE ONIH KOJI ČE JE ČUVATI

Malo tko je ostao ravnodušan u trenutku kad su veterani Domovinskog rata predali zastavu kadetima OSRH i polaznicima policijske akademije te time i simbolično predali budućnost i sigurnost domovine mladim generacijama. Ubrzo nakon toga su pješačke, zrakoplovne, mehanizirane i oklopne postrojbe s vozilima u koloni od nekoliko kilometara dostojanstveno prošle Ulicom grada Vukovara.

Posebno značenje mimohoda jest u tome što povezuje prošlost, sadašnjost i budućnost, evocira sjećanja na Oluju i završetak Domovinskog rata, potvrđuje današnju sigurnost i stabilnost države te daje nadu i vjeru u budućnost utemeljenu na slobodi i zajedništvu

Bila je to i prigoda da se javnosti pokaže snaga i profesionalnost suvremenih Oružanih snaga RH, koje su danas ravnopravan partner u međunarodnim sigurnosnim misijama i operacijama

Hrvatsku vojsku, izniklu iz Domovinskog rata. U trenutku izvođenja državne himne u izvedbi zbora Ivan Goran Kovačić i Orkestra HV-a, svi posjetitelji su dostojanstveno i u glas zapjevali pokazujući koliko su žrtva, zajedništvo i ljubav prema domovini duboko utkani u hrvatski narod.

LEOPARD I BRADLEY - ZVIJEZDE OKLOPNOG POSTROJA

Mimohod je predvodila zastava Republike Hrvatske, a slijedila ju je zastava Predsjednika Republike Hrvatske, koju su nosili pripadnici Počasno-zaštitne bojne. Iza njih su bile zastave Europske unije, NATO saveza, Ministarstva obrane RH, Ministarstva unutarnjih poslova RH, Ministarstva hrvatskih branitelja, Glavnog stožera Oružanih snaga RH, Policije i grana Oružanih snaga RH, a nosili su ih pripadnici Hrvatske kopnene vojske. Prvi je put na mimohodu sudjelovao i postroj stranih, savezničkih, oružanih snaga. Postroj pripadnika stranih oružanih snaga činili su pripadnici oružanih snaga Republike Albanije, Republike Litve, Mađarske, Velikog Vojvodstva Luksemburga, Republike Poljske, Portugalske Republike, Ujedinjene Kraljevine Velike Britanije i Sjeverne Irske i Nacionalne garde Minnesote iz Sjedinjenih Američkih Država.

Postroj zastava ratnih postrojbi Hrvatske vojske i Ministarstva unutarnjih poslova predstavio je ratne postrojbe koje su branile i obranile suverenitet Republike Hrvatske. To su zastave iza kojih su tijekom Domovinskog rata kročili hrvatski branitelji, hrabro i beskompromisno, s jasnim ciljem

Svečani
mimohod
potvrdio je da
Oluja nije samo
vojna pobjeda
nego i trajni
simbol hrabrosti,
odlučnosti i
nacionalnog
jedinstva koje i
danas povezuje
prošlost,
sadašnjost
i budućnost
Hrvatske

pred sobom. Mnogi su od njih na tom putu dali ono najvrednije što čovjek ima, svoj život i svoje zdravlje. Novi naraštaji pripadnika Oružanih snaga nastavljaju na istom tragu, gradeći naše Oružane snage na temeljima koje su postavile postrojbe iz Domovinskog rata. Zastave su nosili pripadnici Gardijske oklopno-mehanizirane brigade i Gardijske mehanizirane brigade Hrvatske kopnene vojske.

Trenutak koji su svi gledatelji s velikim iščekivanjem očekivali prolazak je motoriziranih, mehaniziranih i oklopnih postrojbi Oružanih snaga Republike Hrvatske. Prepoznatljiv zvuk motora i škripa gusjenica po asfaltu dodatno su podizali uzbuđenje svih okupljenih i istaknuli snagu i moć Hrvatske vojske.

Višenamjenska oklopna vozila Patria, motorna vozila HMMWV, borbeno oklopno vozila POLO M-83,

Borbenim sredstvima koja će uskoro ući u sastav OSRH i koja su prvi put predstavljena javnosti, tenkovi Leopard, bespilotna borbena letjelica Bayraktar TB 2 te brojni dronovi hrvatske proizvodnje završen je motorizirano-mehanizirani postroj mimohoda

borbena vozila M-ATV, mobilni obalni lanseri, teretna motorna vozila Iveco Eurocargo ML 140E2 4W, terensko vozilo s robotom za razminiranje tEODor, oklopna vozila MRAP, tenkovi M84 bili su samo dio tehnike motorizirano-mehanizirano-oklopnih postroja. Prvi u nizu motorizirano-mehanizirano-oklopnog postroja bio je postroj Gardijske mehanizirane brigade i Gardijske oklopno-mehanizirane brigade, nakon kojeg su slijedili postroji Obavještajne pukovnije Glavnog stožera OSRH, HRM-a, protuzračne obrane, NBKO, inženje-

Foto: HRZ

rijski postroj, postroj veze, postroj Zapovjedništva za potporu i na kraju postroj Topničko-raketne pukovnije koja je izazvala val oduševljenja među okupljenima svojim borbenim sredstvima poput samohodnih haubica PzH 2000 155 mm i SH 122 mm S1 Gvozdika, samohodnim višecijevnim lanserima raketa 122 mm M92 Vulkan, višecijevnim lanserima raketa 122 mm BM-21 Grad, haubicama 122 mm D-30, kao i s topom 130 mm i haubicama od 155 mm.

U mehaniziranom postroju bilo je 186 pripadnika sa 62 borbeno oklopna vozila Patria kojima je opremljena Gardijska mehanizirana brigada HKoV-a. Oklopno-mehanizirani postroj činili su pripadnici, oklopna vozila i vojna oprema GOMBR-a HKoV-a. U njemu su bila 192 pripadnika s 12 borbenih vozila pješništva M2 Bradley, 26 borbenih vozila pješništva M80A i 26 tenkova M-84. M2 Bradley glavni je oružni sustav oklopno-mehaniziranih postrojbi OSRH. Odlikuje ga oklopna zaštita te top 25 mm Bushmaster i protuoklopni sustav TOW. Opremljen je i koaksijalnom strojnicom 7,62 mm. BOV M-80 borbeno je gusjenično vozilo namijenjeno za uništavanje protivničkog ljudstva, oklopnih i drugih borbenih sredstava na zemlji i vodi te ciljeva u zraku na udaljenosti učinkovitog djelovanja kupolnog i osobnog naoružanja. Posebno zanimanje privukle su samohodne haubice koje su na zadnjem mimohodu bile predstavljene kao sredstvo koje će tek doći. U međuvremenu su došle i u punoj snazi predstavljene na mimohodu. Borbenim sredstvima koja će uskoro ući u sastav OSRH i koja su prvi put predstavljena javnosti, tenkovi Leopard, bespilotna borbeno letjelica Bayraktar TB 2 te brojni dronovi hrvatske proizvodnje završen je motorizirano-mehanizirani postroj mimohoda.

DEVET RAFALEA KAO ŠEĆER ZA KRAJ

Dok je zagrebačkim ulicama prolazio postroj Hrvatske ratne mornarice, na videozidu se mogao vidjeti plovni postroj HRM-a koji je iz Bračkog kanala uputio mornarički pozdrav. U tom je dijelu mimohoda sudjelovao sa svojom tehnikom i postroj MUP-a te postroj vatrogasnih motoriziranih snaga i motoriziranih snaga DUZS-a. Vojni dio mimohoda završio je spektakularnim preletom devet višenamjenskih borbenih aviona Rafale što je ionako svečanu i vrlo emotivnu atmosferu podignulo na još višu razinu.

Vojni mimohod održan povodom 30. obljetnice VRO Oluja u Zagrebu još je jednom podsjetio na veličinu i značaj povijesne pobjede kojom je ostvaren san o slobodnoj i neovisnoj Hrvatskoj. U ozračju ponosa i zajedništva, ulice glavnog grada ispunile su tisuće građana, a sudionici mimohoda, branitelji, pripadnici Oružanih snaga RH i partnerskih vojski dostojanstveno su iskazali zahvalnost svima koji su ugradili sebe u obranu domovine. Svečani mimohod potvrdio je da Oluja nije samo vojna pobjeda nego i trajni simbol hrabrosti, odlučnosti i nacionalnog jedinstva koje i danas povezuje prošlost, sadašnjost i budućnost Hrvatske.

VAŽNO JE

DA SVI VIDE DA SMO SPREMNI

Velik broj okupljenih građana pokazao je iznimno zanimanje za Hrvatsku vojsku i sredstva kojima raspolaže, a ponos i zahvala hrvatskim braniteljima mogli su se doslovno osjetiti. Porazgovarali smo s nekima od posjetitelja i donosimo vam njihove emocije

TEKST I FOTO
Marija Mitar

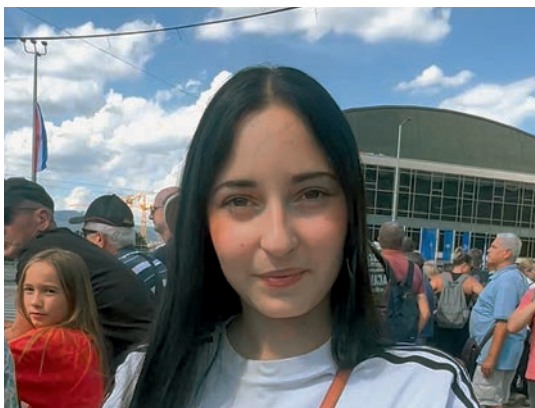

Daniel Marinčić

Došao sam na mimohod jer sam želio vidjeti tenkove i avione, ali i zato što se obilježava 30. obljetnica Oluje. To mi puno znači, zahvalan sam svim braniteljima koji su se borili za Hrvatsku – zahvaljujući njima danas mogu živjeti ovdje, u miru i slobodi.

Eleonora Begić

Biti na mimohodu za mene je golema čast i radost. Nadam se da ću i ja jednog dana biti pripadnica pobjedničke Hrvatske vojske – zato sam danas ponajviše ovdje. Želim iskazati čast svim hrvatskim braniteljima.

Erika Begić

Došla sam na mimohod jer sam i sama polaznica Policijske akademije. Domoljublje mi je jako važno i vjerujem da je ključno da se događaji iz hrvatske ratne povijesti prenose na mlade generacije. Biti ovdje za mene znači veliku emociju.

Viktor Magličić

Kako bih prisustvovao mimohodu, došao sam čak iz Kanade. Jako me zanima kojom tehnikom raspolaže Hrvatska vojska. Ovo je prilika da iz prve ruke vidim sve navedeno. Svaki mimohod važan je događaj za Republiku Hrvatsku.

Anka Šebek

Meni je ovo prekrasan dan, koji mi budi brojne emocije. Želim iskazati zahvalnost svim našim braniteljima, koji su se izborili za slobodu i da bismo mi danas mogli uživati u njoj. Zahvalnost iskazujem braniteljima koji će danas biti ovdje, ali ponajviše onima koji su dali svoje živote za domovinu.

Vinko Antunović

Volio bih kad bi se mimohod mogao održavati svake godine kako bismo promicali svoj identitet i ponosili se onim što imamo. Važno je da svi vide da smo spremni i da čuvamo ono što su naši branitelji stvorili. Ne želimo tuđe, ne damo svoje.

Dubravko Šimunec

Kao hrvatski branitelj došao sam na mimohod proslaviti 30. obljetnicu Oluje. To je velik događaj za sve nas Hrvate, a u meni budi sjećanja na sve što se događalo devedesetih godina. Oluja je veličanstvena operacija, kojom smo oslobodili zemlju.

Nenad Petar Fumčić

Došao sam iz Zadra kako bih na mimohodu vidio kako je napredovala naša vojska. Veselim se njezinu napretku jer smatram da moramo imati jaku vojsku. Snaga oružanih snaga daje sigurnost zemlji i narodu.

NIŠTA BEZ

TEKST

Domagoj Vlahović

FOTO

Tomislav Brandt

LOGISTIKE

Mimohod nisu samo postroji. Mimohod su i sve one postrojbe, ljudi i tehnika koji možda nisu koračali ili prolazili ulicama našeg glavnog grada, ali svojom su potporom omogućili da se on planira, pripremi, uvježba, provede te da se na kraju svi ljudi i tehnika vrate u svoje postrojbe i vojarne

Pripadnici Namjenski organiziranih snaga (NOS) za logističku i zdravstvenu potporu na Udbini su provodili i transport mnogih oklopnih vozila koja su sudjelovala na mimohodu. Među njima su borbena vozila pješništva Patria CRO 30L, čiji ukrcaj na tegljač podrazumijeva fiksne procedure i mjere sigurnosti

Nakon tri tjedna intenzivnog uvježbavanja na uzletno-sletnoj stazi, stotine hrvatskih vojnika i vozila s hrvatskim grbom počele su 21. srpnja napuštati vojarnu "Josip Jović" na Udbini. Motorizirani postroj dosegao je planiranu razinu uvježbanosti, a do njegova velikog predstavljanja bilo je još deset dana. Ne sumnjamo da su hrvatski građani i njihovi gosti uživali u tehnologiji i savršenom postroju koji čine vojnkinje i vojnici, tenkovi, oklopna vozila i kamioni. Međutim, rijetki su bili svjesni što sve stoji iza toga. Mimohod nisu samo postroji. Mimohod su i sve one postrojbe, ljudi i tehnika koji možda nisu koračali i prolazili ulicama našeg glavnog grada, ali svojom su potporom omogućili da se on planira, pripremi, uvježba, provede te da se na kraju svi ljudi i tehnika vrate u svoje postrojbe i vojarne. Među njima su i pripadnici Namjenski organiziranih snaga (NOS) za logistiku i zdravstvenu potporu. Tu cjelinu, ustrojenu posebno za potrebe motoriziranog postroja mimohoda, činili su pripadnici Zapovjedništva za potporu (ZzP) te Hrvatske kopnene vojske (HKoV). Posjetili smo ih upravo navedenog dana, s kojim je započela faza izmještanja motoriziranog postroja iz Udbine u Zagreb.

Šatorsko naselje, tj. kamp sa šatorima Alaska te kapacitetima za smještaj 440 pripadnika i pripadnika OSRH, sa svim pratećim sadržajima za život i rad

U šatoru restoranu kapaciteta 240 sjedećih mjesta svakog je dana bilo podijeljeno do 2400 obroka

I ta je faza značila velik posao: potpuno izmještanje bilo je planirano do 25. srpnja. Pripadnici NOS-a u njemu su imali glavnu ulogu. U koordinaciji s ostalim postrojbama te drugim državnim institucijama, trebali su osigurati da mehanizirani postroj bez problema dođe u Zagreb, te ostane potpuno spreman za ključni 31. srpnja. A dok je premještaj trajao, na Udbini je i dalje funkcionirao brižljivo ustrojen i usklađen logistički sustav.

POČETAK PRIJE ŠEST MJESECI

Temeljnu ulogu u ustrojavanju NOS-a imala je Bojna za opću logističku potporu (BzOLP) ZzP-a, a najveći doprinos dala joj je Gardijska mehanizirana brigada (GMBR) i Gardijska oklopno-mehanizirana brigada (GOMBR), operativne postrojbe u čijem je sastavu najviše motorizirane tehnike u HKoV-u. Stoga je među našim sugovornicima na Udbini bio zapovjednik BzOLP-a brigadir Bruno Špoljar, voditelj odsjeka S-4 u GMBR-u bojnič Stipe Čurić, te logistički časnik u GOMBR-u bojnič Đuro Đaković. Međutim, prvo što su željeli istaknuti golem je doprinos svih pripadnika NOS-a.

Među onima koji se brinu za motorizirani postroj jesu tehničari za vozila, tehničari za oružne sustave, vozači, rukovatelji radnim strojevima, mehaničari i električari za borbeni i neborbeni sredstva, liječnici, medicinski tehničari, veterinari, kuhari, rukovatelji za popunu gorivom i vodom... Sugovornici nam objašnjavaju da je planiranje logističkih aktivnosti i formiranje NOS-a započelo prije šest mjeseci. Temeljne su mu zadaće opskrba, održavanje, transport te zdravstvena potpora motoriziranom postroju za mimohod. Prvi su pripadnici NOS-a na Udbinu stigli sredinom lipnja te vrlo brzo počeli uspostavljanje različitih logističkih instalacija. NOS nije brojna cjelina, čini ga oko osamdeset ljudi. Ali izrazito sposobnih, prije svega – motiviranih. Uz ostalo, oni osiguravaju smještaj sudionika mimohoda u ekspedicijskom kampu i čvrstim objektima; prehranu, opskrbu gorivom i vodom; transport ljudi, sredstava i opreme; održavanje vozila u terenskim uvjetima; održavanje naoružanja i vojne opreme; stalno dežurstvo medicinskih timova; svakodnevnu nazočnost veterinarskih timova te druge aktivnosti iz područja logistike.

Do 21. srpnja više od 400 vozila koja sudjeluju u mimohodu opskrbljeno je s ukupno 106 000 litara goriva

Ekipa Hrvatskog vojnika na Udbini je provela dobar dio tog ponedjeljka i zapravo stekla uvid u to kako pripreme za mimohod izgledaju *iza kulisa*. Prema riječima trojice naših sugovornika, na Udbini je sinergijom različitih ustrojstvenih cjelina OSRH uspostavljen učinkovit logistički sustav, koji je uspješno odgovorio na sve izazove i postavljene zadaće. I točno je, ključna riječ koja nam je ostala u glavi nakon obilaska niza radnih točaka na Udbini bila je – sustav. Impresivno je zvučala informacija da tijekom uvježbavanja motoriziranog postroja nije bio zabilježen niti jedan zastoj koji nije potom otklonjen u najkraćem mogućem roku. To je bio najbolji dokaz spremnosti i učinkovitosti pripadnika NOS-a svih logističkih struka i specijalnosti.

I NAMA ĆE ZAIGRATI SRCE

Naš obilazak počeo je u šatorskom naselju, tj. kampu sa šatorima. Alaska te kapacitetima za smještaj 440 pripadnika i pripadnika OSRH, sa svim pratećim sadržajima za život i rad: kapacitetima za smještaj osobne opreme, klimatizacijom, kupionicama i sanitarijama, opskrbom pitkom vodom... Gotovo mjesec dana to je dom brojnih hrvatskih vojnika, neke postrojbe toliko su se *udomaćile* da su na šatorima zavijorile svoje zastave s grbovima Pauka, Tigrova...

Vrijedi dodati i da su neki pripadnici boravili u čvrstim objektima u vojarni "Josip Jović", primjerice onima koje koristi Središte za razvoj vođa "Marko Babić" i Zapovjedništvo specijalnih snaga. Broj ljudi uključenih u uvježbavanje mimohoda na Udbini prelazio je osamsto, dakle, otprilike jedna ojačana bojna. Naravno, za njih je trebalo osigurati i adekvatnu prehranu i to pojačanu, zbog terenskih uvjeta. NOS nije ništa prepuštao slučaju, pa je u blizini smještajnih kapaciteta bio podignut šator restorana kapaciteta 240 sjedećih mjesta. Zahvaljujući dobroj organizaciji usmjerenoj u dvije linije, dnevno je bilo podijeljeno do 2400 obroka! S narednikom Nenadom Gajskim, prvim dočasnikom Voda za pripremu i podjelu hrane Bojne za opću logističku potporu ZzP-a, razgovaramo u prostorijama restorana. Sa svojom ekipom već je napravio golem posao. Podjela hrane bila je samo završni dio velikog procesa: od konstantne veterinarske provjere namirnica, preko dostave iz vojarne "Pukovnik Mirko Vukušić" u Zemunik Donjem kod Zadra, sve do organizacije rada u restoranu kojem je trebalo izbjeći zastoje i gužvu. "Ovo je situacija u kojoj naš Vod ne podržava samo Bojnu za opću logističku potporu nego i mnoge druge postrojbe OSRH. Kao i

Na Udbini je bila uspostavljena terenska radionica za preventivno i korektivno održavanje sredstava, koja je bila na raspolaganju 24 sata dnevno

Sinergija pripadnika različitih postrojbi unutar Namjenski organiziranih snaga (NOS) za logističku i zdravstvenu potporu vjerojatno se najviše vidjela tijekom brige za vozila

uvijek, sve mora biti u skladu s higijenskim standardima. Ovdje je bio velik protok ljudi, svi su morali jesti na vrijeme i u dovoljnim količinama. Nitko nije ostao gladan! Zbog vrućina koje vladaju osiguravali smo im i konstantnu opskrbu vitaminskim napitcima. Dakle, pripadnici našeg Voda su sa suradnicima ovdje činili jedan tim, jednu ekipu koja je radila posao bez ikakvih problema. I na kraju, i nama će srce zaigrati kad vidimo da je mimohod prošao u redu, da su naši građani zadovoljni", brzo nam govori dočasnik u bijeloj kuti.

SPECIJALIZIRANI STRUČNJACI

Osim za pripadnike, NOS za logističku i zdravstvenu potporu konstantno se brinuo i za vozila u mimohodu. Do 21. srpnja više je od 400 vozila opskrbljeno s ukupno 106 000 litara goriva. Bilo kakvo kašnjenje u njihovoj opskrbi značilo bi i kašnjenja u uvježbavanju postroja, a vrijeme je bilo dragocjeno. No, ljudi poput skupnika Denisa Vedriša, pripadnika Satnije za opskrbu Bojne za opću logističku potporu ZzP-a i njezina Voda klase III, nisu dopustili da se to dogodi. Sate i sate od jutra do mraka provodili su na srpanjskom suncu uz cisterne te stotine i stotine puta *napajali* Patrije, tenkove M-84, haubice PzH 2000, borbena vozila pješništva Bradley i M-80... Planiranje te samo nazgled jednostavne zadaće trajalo je gotovo pola godine.

“Trebalo je provjeravati te usklađivati ljude, opremu, bilo je najbitnije da svatko zna svoju zadaću u ovim terenskim uvjetima. Sve smo držali pod nadzorom, pažljivo planirali i evidentirali svaku popunu”, kaže nam mladi dočasnik. Rad u NOS-u na Udbini, a onda i poslije u Zagrebu, za njega i kolege iz Voda prilika je da pokažu što znaju i mogu. “Svjesni smo svoje uloge u mimohodu, čast nam je i ponosni smo što smo njegov dio”, zaključuje Vedriš.

Sinergija pripadnika različitih postrojbi unutar Namjenski organiziranih snaga (NOS) za logističku i zdravstvenu potporu vjerojatno se najviše vidjela tijekom brige za vozila. Naime, na Udbini je bila uspostavljena terenska radionica za održavanje sredstava, koja je bila na raspolaganju 24 sata dnevno za preventivno i korektivno održavanje. Kako različita vozila koja su platforme za različite oružne sustave dolaze iz različitih postrojbi, traže i specijalizirane stručnjake. I zato su taj dio sustava uspostavljenog na Udbini činili pripadnici bojni dviju gardijskih brigada, topničko-raketnih, PZO i inženjerijskih postrojbi, Remontnog zavoda i Bojne za opću logističku potporu ZzP-a... Rad je bio konstantan i naporan. Međutim, svi uključeni bili su svjesni njegove važnosti, a boravak na Udbini bio im je prilika za razmjenu iskustava ne samo iz struke nego i iz vojnčkog života u postrojbama.

Veliki entuzijasti u svojem poslu: ekipa iz Samohodne haubičke bojne 155 mm Topničko-raketne pukovnije HKoV-a

POSAO U TERENSKIM UVJETIMA

NOS je, uz ostalo, *aktivirao* jednu malu halu, koju je nazvao tehničkom radionicom za pripremu sredstava za 1. i 2. stupanj održavanja. Kad smo ušli u prostorije, ugledali smo borbeno vozilo pješništva M-80 i oklopni transporter Patria opremljen daljinski upravljanom stanicom kalibra 12,7 mm. Dakle, dva različita sustava, jedan stariji i drugi noviji, na gusjenicama i kotačima, jedan *istočnog* a drugi *zapadnog* podrijetla, jedan iz GOMBR-a a drugi iz GMBR-a. Razvodnik Hrvoje Luketić iz bojne Sokolovi GMBR-a mehaničar je za neborbena i borbeno vozila. Prekinuli smo ga dok je bio posvećen starom, ali besprijekorno uređenom M-80. “Najbolji dio ovdje dobra je i uspješna suradnja s kolegama. Možemo štošta naučiti jedni od drugih. Dosta smo dobro opremljeni i izvršavamo zadaće zbog kojih smo ovdje i došli. U tijeku su zadnje pripreme vozila prije izmještanja u Zagreb i bit će sve kako treba, na razini na kojoj i treba biti. Uostalom, radimo

Tijekom
uvježbavanja
motoriziranog
postroja nije bio
zabilježen niti
jedan zastoj koji
nije potom otklo-
njen u najkraćem
mogućem roku

svoj posao, samo u drugom okružju, u terenskim uvjetima", uvjeren je razvodnik. Dok stoji uz Patriju, njegov kolega Drago Jurič, tehničar za mehaniku iz bojne Pauči, opisuje kako kolege i on privode kraju posao na Udbini, koji traje već mjesec dana. "Puno je sredstava i posla, no sve je funkcioniralo kako treba. I kad budem vidio Patrije naših Pauka na mimohodu, vjerujem da će mi zaigrati srce", kaže Jurič.

Terensko održavanje radilo se i na otvorenom prostoru. Među najatraktivnijim oružjima HKoV-a sigurno su topničko-raketni sustavi, primjerice

Skupnik vojni
specijalist Miro
Bilić iz Bojne za
opću logističku
potporu ZzP-a
počeo je kao
djelatnik tvrtke
"Đuro Đaković"
raditi s tenkovi-
ma još 1985. (!!!)
godine

samohodne haubice i višecijevni lanseri raketa. Narednik Marko Dedić iz Samohodne haubičke bojne 155 mm Topničko-raketne pukovnije HKoV-a pravi je entuzijast u svojem poslu. Na haubicama PzH 2000 radi još otkad su se pripadnici OSRH obučavali u Njemačkoj za njihovo korištenje i održavanje. Njegovi zapovjednici i kolege kažu da poslu pristupa s nevjerovatnom energijom i voljom, a takav pristup zadržao je i na Udbini. "Da, ima jako puno posla, ali nije bilo nikakvih velikih nepravilnosti na tehničar. Uostalom, mi često boravimo na terenu, primjerice na bojnim gađanjima na Slunju. Ovdje je izvrsno što surađujemo s kolegama iz drugih postrojbi", govori dočasnik, koji se rado sjeća mimohoda OSRH 2015. godine. Upravljač je Panzer haubicom, koja je tad imala svojevrsnu hrvatsku premijeru. "Okreneš se, a iza tebe je stotinu tisuća nasmijanih ljudi. Mislim da će ove godine biti i bolje", optimističan je Dedić.

ČETRDESET GODINA S TENKOVIMA

Što tek reći o skupniku vojnom specijalistu Miri Biliću iz Bojne za opću logističku potporu ZzP-a. Ugledali smo ga kako radi uz tenk M-84 koji, najblaže rečeno, poznaje prilično dobro. Kao djelatnik tvrtke "Đuro Đaković" prvi je put počeo raditi s tim sustavima 1985. (!!!) godine. "M-84 i danas dobro radi, vozi i služi svrsi. Osim nekih sitnica, koje smo otklonili, ovdje na Udbini nismo imali nikakvih problema s tenkovima. I sad idemo dalje, prema Zagrebu. I danas, nakon četrdeset godina uz tenkove, čast mi je što ću pridonijeti mimohodu", ističe Bilić. Dok govori, pažljivo promatra rad dvojice mladih kolega: "Rade i upijaju znanje koje im prenosimo. Budućnost naših tenkova je na njima. Pratim što se događa, drago mi je da će u OSRH doći novi tenkovi. Njih će preuzeti mlade snage, mi stari uskoro ćemo odslužiti svoje."

Osim tegljača (*labudica*) kojima raspolažu Oružane snage RH, za transport oklopa korišteni su i tegljači ugovornih privatnih tvrtki

Naime, ta je postrojba nositelj NATO-ovih Ciljeva sposobnosti koji uključuju elemente logističke potpore.

U Hrvatskom vojniku nismo jednom napisali: "Logistika je nevidljiva, ali presudna za uspjeh." To sigurno vrijedi i za mimohod. Ipak, na njemu nije bila nevidljiva, zastupljena je postrojem Zapovjedništva za potporu. Više no zasluženo. Željeli smo u postrojima vidjeti cijelu ekipu iz NOS-a koju smo upoznali na Udbini, i onu iz ZzP-a i onu iz HKoV-a. No to, nažalost, nije bilo moguće. Mnogi od njih imali su zadaće i tijekom mimohoda i na drugim lokacijama. No, mogu biti itekako ponosni na sve što su učinili u njegovoj potpori, na sve ono što i inače znaju i mogu.

Kako je poslijepodne išlo prema večeri, intenzivirano je ukrcajanje vojnih vozila na kamione koji ih transportiraju u Zagreb. Neki sustavi, poput PzH, koji imaju najveću masu, ukrcavani su na uzletno-sletnoj stazi. U tu su svrhu, osim tegljača (*labudica*) kojima raspolažu Oružane snage RH, korišteni i tegljači ugovornih privatnih tvrtki. Nisu to jednostavne zadaće. Utovar i transport vozila mase 56 tona poput PzH 2000 podrazumijeva fiksne procedure i mjere sigurnosti. Iznimka nisu ni druga sredstva, primjerice Patria CRO 30L, također teško vozilo visoke siluete. Razvodnik Tomislav Gotovac iz Inženjerijske bojne GMBR-a je vozač tegljača. Dovezao je vozila iz vojarne u Kninu, a nakon Udbine ide za Zagreb. "Manevriranje labudicom na kojoj je Patria nije jednostavno, potrebno je dosta prakse. Nju se sigurno moglo steći na Udbini jer aktivnosti su intenzivne. No, ovdje je i zanimljivo, imate priliku upoznati mnoge kolege iz drugih postrojbi. Stvorili smo izvrsnu ekipu i to je najbitnije", rekao je razvodnik.

NOSITELJ CILJEVA SPOSOBNOSTI

Uoči odlaska s Udbine saznajemo da će radni dan za čelništvo NOS-a završiti raščlambom današnjih događaja, ali odmah nakon toga počinju i pripreme za novi dan. Intenzivni posao na Udbini s vremenom je preselio u Zagreb. I ondje su NOS i druge zadužene postrojbe nastavili neprestano podupirati mimohod, samo na drugim lokacijama. I nastavljaju to sve dok se i zadnji pripadnik i vozilo ne vrate u matičnu postrojbu. "Sve to je, zapravo, jedna velika logistička vojna operacija", objašnjava nam brigadir Špoljar. Iako kompleksna i izazovna, ona itekako spada u aktivnosti iz djelokruga rada Bojne za opću logističku potporu ZzP-a.

POTPORA NA RAZLIČITIM LOKACIJAMA

Udbina nije bila jedina lokacija na kojoj je logistički sustav dao svoj doprinos kako bi priprema i uvježbavanje svih sudionika OSRH za mimohod protekli besprijekorno.

U vojarni "Pukovnik Marko Živković" na Plesu sinergijom Bojne za opću logističku potporu i Opslužne bojne Zapovjedništva za potporu uspostavljeni su uvjeti za smještaj 670 pripadnika pješačkih postroja. Na taj su način objedinjene sposobnosti stacionarne i terenske logistike.

Poseban izazov za logistiku, koji zahtijeva dodatne napore vezano uz planske i organizacijske sposobnosti, bilo je izmještanje šatorskog naselja iz vojarne "Josip Jović" na Udbini u zagrebačku vojarnu "1. gardijske brigade Tigrovi – Croatia" kako bi se nesmetano nastavile pripreme motoriziranog postroja za mimohod i stvorili uvjeti za smještaj i boravak 600 pripadnika OSRH.

Neizostavna uloga Remontnog zavoda obuhvatila je pripremu 131 borbenog i neborbenog motornog vozila za mimohod.

NEVIDLJIVI ŠTIT

TEKST

Tomislav Vidaković

FOTO

Tomislav Brandt, Filip Klen, Vesna Pintarić

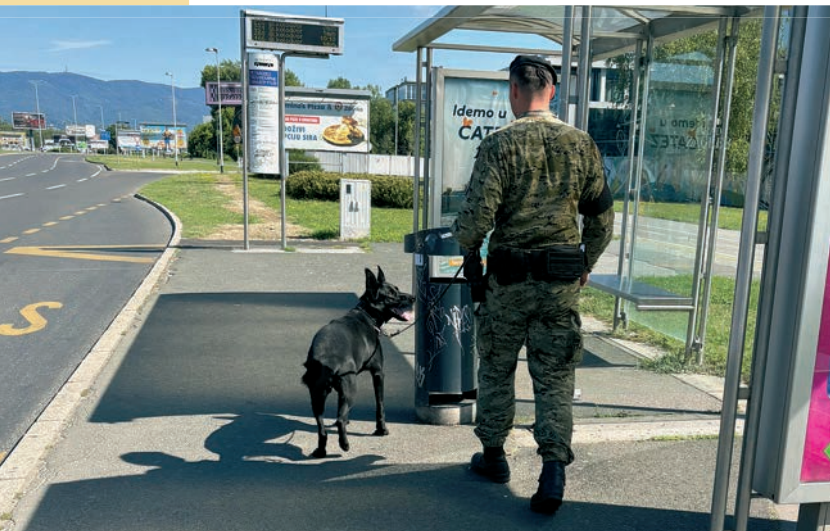
U povodu obilježavanja 30. obljetnice vojno-redarstvene operacije Oluja u Zagrebu je održan svečani vojni mimohod. Bio je vrhunac državnog svečanog protokola, ali i zahtjevan sigurnosni izazov. Ključnu ulogu u njegovu osiguranju imala je Pukovnija Vojne policije Oružanih snaga Republike Hrvatske, koja je, kao i nebrojeno puta dosad, potvrdila svoju visoku razinu stručnosti, organiziranosti i operativne spremnosti

mimohod
HRVATSKE VOJSKE

MIMOHODA

Od provedbe sigurnosnih provjera, regulacije prometa i zaštite visokih dužnosnika, do osiguranja cijelog područja mimohoda, pripadnici Vojne policije djelovali su neprimjetno, ali odlučno i profesionalno, čineći sve da događaj protekne mirno, dostojanstveno i bez ikakvih izvanrednih situacija. U događaju koji je pokazao zajedništvo hrvatskih obrambenih snaga, njihovu spremnost i snagu, ali i odao počast svim hrvatskim braniteljima i žrtvama rata, oni su učinili sve da mimohod svakom sudioniku i posjetitelju ostane u neizbrisivu sjećanju.

Vojna policija Oružanih snaga Republike Hrvatske specijalizirani je rod borbene potpore čija je primarna zadaća održavanje reda, discipline i sigurnosti unutar vojnog sustava. Njezina uloga u mirnodopskim i operativnim uvjetima jednako je ključna, a djelovanje se temelji na profesionalnosti, brznoj reakciji i visokoj razini taktičke spremnosti. Ima širok spektar zadaća koje uključuju provođenje vojne stege i zakona, osiguranje vojnih objekata i osoba, nadzor nad prometom i kretanjem unutar vojnih zona, provođenje kriminalističkih istraga unutar Oružanih snaga, zaštitu vojnih tajni, kao i protuterorističke zadaće. Osim toga, Vojna policija sudjeluje u međunarodnim misijama i operacijama pot-

Od provedbe sigurnosnih provjera, regulacije prometa i zaštite visokih dužnosnika, do osiguranja cijelog područja mimohoda, pripadnici Vojne policije djelovali su neprimjetno, ali odlučno i profesionalno, čineći sve da događaj protekne mirno, dostojanstveno i bez ikakvih izvanrednih situacija

pore miru, gdje često preuzima ulogu ključnog čimbenika sigurnosti i reda među savezničkim snagama.

PRECIZNA KOORDINACIJA I PLANIRANJE

U kriznim situacijama, kao što su prirodne katastrofe, ugroze nacionalne sigurnosti ili veliki javni događaji poput vojnih mimohoda, Vojna policija djeluje u suradnji s civilnim institucijama i policijom, preuzimajući odgovornost za zaštitu vojnih resursa i prostora te očuvanje reda. Njezina operativna elastičnost, spremnost na djelovanje u kompleksnim i dinamičnim uvjetima, čini je neizostavnim dijelom svake ozbiljne vojne strukture.

“VP ima dvije glavne zadaće, a to su prevencija i represija. Prevencija se provodi od samog trenutka kad se VP negdje pojavi jer onaj koji je nešto naumio onog trena kad vidi VP na mjestu brzo se predomisli. Ako dolazi do narušavanja Pravilnika i Zakona onda se VP prebacuje u drugu fazu, a to je ona represivna”, slikovito je protumačio temelj djelovanja Vojne policije satnik Krešimir Burja.

Vojna je policija u danima i tjednima uoči mimohoda provela detaljne sigurnosne procjene i izvidničke aktivnosti, a provjeravani su svi aspekti sigurnosti: od pristupnih ruta do prostora za publiku i osjetljivih točaka. U suradnji s civilnom policijom i Sigurnosno-obavještajnom agencijom, usklađivala je nadležnosti i zadatke – od kontrole ulaza, upravljanja prometom i kretanja vozila, do osobne sigurnosti dužnosni-

ka i izaslanstava. Svaka dionica mimohoda bila je pokrivena ophodnjama, nadzorom i mogućnošću brze reakcije.

“Naš posao vezan uz sam mimohod počeo je onog trena kad su ljudi, a pogotovo mehanizacija krenuli na mjesta gdje su se provodile združene vježbe poput primjerice vojarne u Udbini gdje se sva teška mehanizacija trebala dovesti iz matičnih vojarni, a potom se morala prevesti do vojarni “Croatia” u Zagrebu. Sve faze osiguranja tog transporta bile su pod nadležnošću Vojne policije”, objašnjava nam trenutak kad je za Vojnu policiju zapravo počeo mimohod, satnik Marijo Mršo, zapovjednik 1. satnije Vojne policije i dodaje kako su svi rodovi VP-a, od temeljne, ATVP-a i kriminalističke VP preko Satnije za zaštitu VIP osoba pa sve do protudiverzantske zaštite angažirane u organizaciji, održavanju i provedbi vojnog mimohoda.

PARTNERSTVO S CIVILNIM SLUŽBAMA

Vojna policije ne samo da je bila zadužena za osiguranje mimohoda nego je bila i sudionica jer su njezini pripadnici bili u sastavu pješackog ešalona kao i u sastavu motoriziranog ešalona. “Svaki naš čovjek bio je na cesti gdje je pružao potporu, na motorima i u osobnim vozilima, provođenju mimohoda i ne treba zaboraviti kako je jedna od naših temeljnih zadaća potpora mobilnosti OS-a jer mi imamo sposobnosti izmjestiti vojnu tehniku gdje god i kad god treba”, dodaje satnik Mršo.

Vojna je policija u danima i tjednima uoči mimohoda provela detaljne sigurnosne procjene i izvidničke aktivnosti, a provjeravani su svi aspekti sigurnosti: od pristupnih ruta do prostora za publiku i osjetljivih točaka

U velikim javnim događajima poput vojnih mimohoda, Vojna policija djeluje u suradnji s civilnim institucijama i policijom, preuzimajući odgovornost za zaštitu vojnih resursa i prostora te očuvanje reda

Tijekom samog događaja, pripadnici VP-a ostali su diskretni, ali uvijek pripralni. Njihova prisutnost bila je jamstvo reda i sigurnosti, a njihov rad, iako često nevidljiv oku javnosti, temelj je uspjeha svakog takvog događaja. Posebnu pažnju zaslužuje i suradnja s civilnim institucijama poput Ministarstva unutarnjih poslova, zdravstvenim službama, prometnim redarstvom i vatrogascima. Vojna policija u tome je djelovala kao sporna između vojnih i civilnih segmenata, pokazujući visoku razinu međuresorne suradnje.

Iako često u pozadini događanja, Vojna policija svojom je profesionalnošću i ove godine još jednom pokazala koliko je važna karika u sigurnosnom sustavu Oružanih snaga RH. Osiguranje mimohoda nije samo zadatak, to je odgovornost, povjerenje i čast. Vojna policija nije samo sila provedbe zakona unutar vojske, već i simbol reda, poštovanja, povjerenja i odgovornosti. Njezin značaj u Oružanim snagama RH ne očituje se samo u svakodnevnom održavanju vojnog reda, nego i u izgradnji povjerenja među pripadnicima Oružanih snaga te u percepciji vojske u očima javnosti. Njihovo prisustvo osigurava stabilnost, a njihova profesionalnost jamči učinkovitost i sigurnost u svim segmentima vojnog djelovanja.

STRUKA, DOMOVINA I GLAZBA

Bojnica Tatjana Gavrić jedina je vojna osoba članica Akademskog zbora "Ivan Goran Kovačić", koji je odabran za izvođenje hrvatske himne na vojnom mimohodu održanom 31. srpnja u prigodi obilježavanja 30. obljetnice VRO Oluja. Premda su iza nje brojni nastupi, ovaj će ostati jedan od upečatljivijih...

mimohod

HRVATSKE VOJSKE

Vojska gradi karakter, a umjetnost ga nadograđuje, tako da želim potaknuti mlade ljude da puste umjetnost u svoje živote i da ne robuju stereotipima o ograničenosti vojnog poziva

RAZGOVARAO

Tomislav Vidaković

FOTO

privatna arhiva Tatjane Gavrić

RAZGOVOR

BOJNICA

TATJANA
GAVRIĆ

STOŽERNA ČASNICA KOJA JE TRENUTAČNO
NA DUŽNOSTI U INOZEMSTVU

Po struci diplomirana inženjerka elektrotehnike, Tatjana Gavrić stupila je u Oružane snage Republike Hrvatske 2005. godine, svjesno birajući služenje domovini unatoč financijski unosnijim civilnim ponudama. Njezin je vojni put obilježen stručnošću i predanim radom – od početaka u Simulacijskom središtu, preko 15-godišnjeg doprinosa u Upravi za logistiku Glavnog stožera OSRH, do međunarodne karijere. Ipak, uza sve profesionalne izazove, bojnica Gavrić ostaje vjerna i glazbi – u Hrvatsku se vratila kako bi, uz Akademski zbor “Ivan Goran Kovačić”, sudjelovala u obilježavanju velikog vojnog događaja, i to pjesmom.

KAKO JE ZAPOČELA VAŠA GLAZBENA PRIČA I KAD STE SE PRIDRUŽILI AKADEMSKOM ZBORU “IVAN GORAN KOVAČIĆ”?

U mojoj obitelji uvijek se puno pjevalo i plesalo, pa sam ja propjevala prije nego što sam progovorila. U osnovnoj školi naučila sam svirati gitaru, a tijekom srednje škole i fakulteta čak sam bila i članica različitih *rock ‘n’ roll* bendova. Nakon što sam stupila u OSRH i počela živjeti u Zagrebu, nedostajao mi je taj glazbeni izričaj. Kad mi je moja najbolja prijateljica u jesen 2021. javila da je čula na radiju za audiciju za Akademski zbor “Ivan Goran Kovačić” (IGK), znala sam da tu priliku ne smijem propustiti. Imala sam veliki respekt prema Zboru, jer je za mene oduvijek bio institucija. Kad sam prošla i selekcijsku audiciju, a nakon dva mjeseca uvježbavanja određenog repertoara i audiciju opstanka, čime sam postala *punopravni* član, bila sam ponosna na sebe i počašćena što mogu biti dio jednog takvog kolektiva.

mimohod

HRVATSKE VOJSKE

KAKO VAŠI KOLEGE IZ VOJSKE REAGIRAJU NA ČINJENICU DA STE ČLANICA TAKO UGLEDNOG ZBORU?

Većina kolega iz vojske, kad čuju da pjevam u IGK-u, prvo se iznenadi, a onda čestita, jer svi su čuli za Zbor i njegov ugled. Imala sam situaciju da su me neki kolege koji prate glazbenu scenu u Zagrebu prepoznali na pozornici i ostali oduševljeni što i vojska ima svoj glas u Zboru.

KOJI SU NAJVEĆI IZAZOVI U USKLAĐIVANJU VOJNIH OBVEZA I GLAZBENIH PROBA, NASTUPA I PUTOVANJA?

Zbog vrlo gustog rasporeda na prethodnoj dužnosti, u Glavnom stožeru OSRH, i brojnih službenih putovanja izvan Zagreba i Hrvatske, a i velikog broja proba (minimalno tri tjedno) te koncerata sa Zborom, upravljanje vremenom često mi je velik izazov.

DOŽIVLJAVATE LI PJEVANJE KAO OBLIK ODMORA OD VOJNIH IZAZOVA – ILI VAS ONO NA DRUGAČIJI NAČIN MOTIVIRA I IZGRAĐUJE KAO VOJNIKINJU?

Vojni poziv, posebno na visokim razinama na kojima sam 15 godina radila, te upravljanje zahtjevnim projektima, zna biti izvor golemog stresa. U trenucima u kojima bi inače došlo do izgaranja na poslu, Zbor je bio antistresna terapija i punjenje pozitivnom energijom, pa su se i sve vojne zadaće lakše izvršavale.

Vojni poziv, posebno na visokim razinama na kojima sam 15 godina radila, te upravljanje zahtjevnim projektima, zna biti izvor golemog stresa. U trenucima u kojima bi inače došlo do izgaranja na poslu, Zbor je bio antistresna terapija i punjenje pozitivnom energijom, pa su se i sve vojne zadaće lakše izvršavale

POSTOJI LI SLIČNOST IZMEĐU DISCIPLINE U VOJSCI I DISCIPLINE U PROFESIONALNOM ZBORU?

Kao i u svim sustavima u kojima je potrebno upravljati grupom ljudi i uklopiti ih u jedinstvenu cjelinu, disciplina u Zboru prava je vojnička, a ponekad čak i stroža. Na nastupima smo svi uniformirani, u službenim haljinama i odijelima, nema nakita, zatvorene cipele, obavezna crveni ruž (za žene), stroga pravila o ponašanju tijekom nastupa (nema češanja po nosu, mahanja, grimasa i sl.). Iako IGK nije profesionalni, već amaterski zbor koji zvuči kao profesionalni, disciplina je vrlo važna. Postoji i jedna anegdota. Zbor se, naime, prije izlaska na pozornicu, uvijek slaže iza pozornice u dvije do četiri kolone i tako se izlazi, jedan po jedan. U pauzi između jedne tonske probe i koncerta u Koncertnoj dvorani Vatroslava Lisinskog telefonski sam razgovarala s prijateljima kojima sam trebala dati besplatne karte za koncert: "Požurite! Za 15 minuta nam je postrojavanje!" Kad su to čuli članovi Zbora, nastao je opći smijeh. Sad se i drugima zna potkrasti da slaganje Zbora nazovu postrojavanjem.

Ponekad znanja iz vojnog poziva iskoristim za doprinos Zboru, npr. organizacijske sposobnosti i komunikacijske vještine. Glazba hrani dušu, smiruje, širi vidike, oplemenjuje i poboljšava socijalne vještine, što su uvijek poželjne osobine vojnih osoba

KOJI VAM SE NASTUP SA ZBOROM POSEBNO UREZAO U SJEĆANJE I ZAŠTO?

Još su *friški* dojmovi s otvaranja Dubrovačkih ljetnih igara, na kojima su Zbor predивно prihvatili organizatori, ali i Dubrovčani. Pjevali smo ispred crkve sv. Vlaha, ali i po dubrovačkim ulicama. Bili smo zvonka radost. Međutim, najjače me se ipak dojmio koncert na turneji u Rimu prošle godine. Izvodili smo *Hrvatsku misu* Borisa Papandopula. To je bio jedan od onih trenutaka kad se nadiđe tehničko izvođenje nota i teksta, kad se cijeli Zbor spoji u jednu veliku emociju i iznese svoje srce na dlanu, u zajedništvu i harmoniji. Ovdje moram istaknuti veliku ulogu našeg genijalnog, mladog i talentiranog umjetničkog voditelja maestra Ivana Šćepanovića, koji je sposoban iz nas amatera izvući umjetnost. Pola je Zbora tijekom izvedbe tog djela plakalo, uključujući i maestra. A to nije bilo ni prvi ni zadnji put.

KAKO VAS VOJNI POZIV OBLIKUJE KAO GLAZBENICU? I OBRATNO – DONOSI LI GLAZBA DODATNU RAVNOTEŽU U VOJNIČKOM ŽIVOTU?

Ponekad znanja iz vojnog poziva iskoristim za doprinos Zboru, npr. organizacijske sposobnosti i komunikacijske vještine. Glazba hrani dušu, smiruje, širi vidike, oplemenjuje i poboljšava socijalne vještine, što su uvijek poželjne osobine vojnih osoba.

San mi je zapjevati u odori hrvatske časnice solo s našim Jazz orkestrom HV-a pod ravnanjem maestra Davora Dropulića

Najjače me se dojmio koncert na turneji u Rimu prošle godine. Izvodili smo Hrvatsku misu Borisa Papandopula. To je bio jedan od onih trenutaka kad se nadiđe tehničko izvođenje nota i teksta, kad se cijeli Zbor spoji u jednu veliku emociju i iznese svoje srce na dlanu, u zajedništvu i harmoniji

JE LI BILO TRENUTAKA KAD STE MORALI BIRATI IZMEĐU VOJNIH I ZBORSKIH OBVEZA? KAKO DONOSITE TAKVE ODLUKE?

Često sam znala izostajati s proba zbog službenih putovanja u inozemstvo, ali tad bih nosila partiture i u slobodno vrijeme preslušavala snimke i vježbala po hotelskim sobama ili vojarnama. Iako ponekad bude bolno, služba je uvijek na prvom mjestu.

KAKAV JE OSJEĆAJ BITI JEDINA DJELATNA VOJNA OSOBA U TAKO VELIKOM KOLEKTIVU KAO ŠTO JE AKADEMSKI ZBOR "IVAN GORAN KOVAČIĆ"?

Zbor je skup pojedinaca, međusobno toliko različitih osobnosti, zanimanja, interesa. Vjerojatnost da bih se s nekim od tih ljudi inače povezala gotovo je nemoguća, ali ipak svi imamo jedan zajednički nazivnik – ljubav prema glazbi. I to je očito dovoljno. Osobno, kao djelatna vojna osoba, osjećam se kao još jedan od *začina*. Nekima je bilo u početku vrlo neobično što sam došla u IGK, ali s vremenom mi je dosta *zborša* priznalo da sam im srušila neke predrasude o vojnicima. Mogu reći da sam se savršeno uklopila u tu osebnju grupu ljudi, a stekla sam i neka prijateljstva za cijeli život, baš kao i u vojsci.

KAKVU BISTE PORUKU POSLALI MLADIMA KOJI MISLE DA SU VOJSKA I UMJETNOST NESPOJIVI SVJETOVI?

Vojska gradi karakter, a umjetnost ga nadograđuje, tako da želim potaknuti mlade ljude da puste umjetnost u svoje živote i da ne robuju stereotipima o ograničenosti vojnog poziva. Uz glazbu je sve lakše. Najbolji je dokaz da vojska i umjetnost idu ruku pod ruku postojanje našeg Orkestra OSRH i Kape "Sveti Juraj" HRM-a, a i to da ni vojni mimoshod ne može proći bez pjesme Zbora IGK. Za sve koji su u Zagrebu i smatraju da imaju talent i želju za zbarskim pjevanjem, preporučujem da se prijave na audicije najvećeg hrvatskog amaterskog zbora, koje se uglavnom provode u listopadu svake godine, a o tome se mogu informirati putem javnih glasila. Probe su na FER-u.

IMATE LI SAN ILI GLAZBENU ŽELJU KOJU JOŠ NISTE OSTVARILI?

San mi je zapjevati u odori hrvatske časnice solo s našim Jazz orkestrom HV-a pod ravnanjem maestra Davora Dropulića.

EVOLUCIJA LEC

Tvrtka KNDS nastala je spajanjem njemačkog Krauss-Maffei Wegmanna (KMW) i francuskog Nexter Defense Systemsa. Na pariškoj vojnoj izložbi Eurosatory u lipnju 2024. pripremila je veliko iznenađenje. Uz tenk Leopard 2A8 izložila je i Leclerc Evolution. Privrženost njemačkog dijela tvrtke (KNDS Deutschland) nastavku razvoja i proizvodnje Leoparda 2 kroz inačicu A8 nije bila nikakva tajna. Ta kupci stoje u redu za taj tenk. Međutim, pojavu Leclerc Evolutiona vjerojatno nije očekivao nitko tko nije bio uključen u projekt. Makar se zapravo radi o razradi strategije koja se primjenjuje u razvoju Leoparda 2. Čak ni Ministarstvo obrane Francuske nikad nije spomenulo bilo kakvu ideju o obnovi proizvodnje Leclerca. U najboljem slučaju, govori se o modernizaciji još

uvijek operativnih tenkova kroz program Leclerc XLR. Francuska je zasad opredijeljena za program europskog tenka budućnosti: Main Ground Combat System (MGCS). Ministarstvo obrane Njemačke potvrdilo je da s tvrtkom KNDS Deutschland od 2026. godine započinje razvoj novog tenka Leopard 3. Cilj je da prvi serijski primjerci budu isporučeni već 2030. godine. Na taj bi način Leopard 3, barem teoretski, trebao biti prijelazno rješenje za njemačke oklopne snage do okončanja razvoja borbenih vozila iz programa MGCS. Početkom srpnja u svjetskim medijima pojavila se vijest da Njemačka kupuje više stotina tenkova. Spominje se od šesto do čak tisuću primjeraka. To bi moglo obuhvatiti Leopard 2A8, ali i Leopard 3. KNDS Deutschland očekuje

KOPNENA VOJSKA

I dok tvrtka KNDS France zasad nema narudžbi tenkova, a realizacija projekta MGCS sve je neizvjesnija, Njemačka radi na projektima Leopard 2A8, Leopard 3, Panther i MARTE. Hoće li se Francuska okrenuti najnovijoj inačici svojeg poznatog tenka?

Leclerc Evolution na pariškoj vojnoj izložbi Eurosatory u lipnju 2024. U prvom je planu top ASCALON 120

Foto: Dubravko Gvozdanović

stožer odbijaju Leclerc Evolution možda se nadajući da će tako održati MGCS na životu. Pitanje je koliko je to realan pristup? Ponajprije zato jer ostatak Europe želi nove tenkove sad i odmah.

PUT DO MGCS-A, ILI...?

Suočen s odbijanjem Ministarstva obrane, KNDS France promijenio je pristup. Pokušava francuskoj javnosti prikazati Leopard 3 i Leclerc Evolution kao prvi korak prema ostvarenju MGCS-a. Za to je odabran Odbor za nacionalnu obranu i oružane snage francuske Nacionalne skupštine. U prezentaciji koju je ondje iznio u veljači 2025., KNDS France pokušao je uvjeriti zastupnike da će i Leopard 3, ali i Leclerc Evolution, dobiti brojne sustave koji se razvijaju za MGCS. Na taj način MGCS neće biti ugrožen. Dapače, bit će ubrzan. Program MGCS od svojih početaka 2012. godine suočava se s odgodama i nesuglasicama oko realizacije. Vjerojatno najdramatičnija činjenica jest da je početak serijske proizvodnje prvotno bio planiran za 2028., a sad se ne zna ni kad bi to moglo biti 2040-ih. Dakle, rokovi će biti pomaknuti za petnaestak godina. Najveći problem MGCS-a, barem kad je riječ o Francuskoj, jest činjenica da ni francuski generali, a ni političari donedavno nisu vidjeli potrebu za trošenjem novca na razvoj i kupnju tenkova. Prioriteti su bili drugdje. Tomu treba pridodati i vrlo lošu prodaju Leclerca. Za razliku od Leoparda 2, koji se još uvijek odlično prodaje, Leclerc je prodan samo Ujedinjenim Arapskim Emiratima. Informacije su različite, no zemlja s Arapskog poluotoka prvo je kupila oko 400 primjeraka. Poslije je između 70 i 80 darovala Jordanu. Treba biti iskren i reći da ni njemački generali ni političari donedavno nisu namjeravali kupovati tenkove. Proizvodnja tenkova u KMW-u preživjela je isključivo zahvaljujući stranim narudžbama. Na sreću njemačke tvrtke, Leopard 2 donedavno nije imao veliku konkurenciju. Sve do pojave južnokorejskog K2 Black Panthera. U međuvremenu je Rheinmetall razvio tenk Panther KF51 i dodatno zaoštrio tržišnu utakmicu.

Sad kad narudžbe za tenkove stižu sa svih strana, ponajviše iz Europe, stanje se drastično promijenilo. Počelo ih je naručivati i Ministarstvo obrane Njemačke. Tijekom 2023. i 2024. za Bundeswehr su dogovorena 123 tenka u inačici 2A8. KNDS Deutschland ima osigurane narudžbe do sredine

i da će se dobra tradicija prethodnih Leoparda nastaviti s najnovijom inačicom. Tu se misli na velike strane narudžbe.

Problemčič za njemačko-francuski zajednički razvoj tenka jest u tome što će prema sadašnjim planovima program MGCS doći do serijske proizvodnje tek nakon 2040. godine. Stoga u Parizu postoji bojazan da će pojava Leoparda 3 prouzročiti gašenje MGCS-a. Zato, barem zasad, Ministarstvo obrane Francuske i Glavni

TEKST
Mario Galić

LERCA

idućeg desetljeća. One ne podrazumijevaju samo Leoparda nego i borbeno vozila pješništva Puma, borbeno vozilo na kotačima Boxer te najnoviju samohodnu haubicu na kotačima RCH 155.

PITANJE ZAJEDNIČKOG NASTUPA

Osim nešto narudžbi ministarstva obrane Francuske i Belgije, za borbeno vozila iz programa Scorpion te narudžbi iz više zemalja za samohodni topnički sustav CAESAR, KNDS France nema veće poslove. Kako početak serijske proizvodnje tenkova iz programa MGCS nije izgledan u idućim godinama, jedina je nada za opstanak tenkovskog programa u punom smislu riječi pokretanje serijske proizvodnje nekog drugog tenka. Barem za Ministarstvo obrane Francuske. Problem je u tome što ono ima druge prioritete i pitanje je hoće li ih se odreći da bi počelo kupovati tenkove. Kad europska obrambena industrija nije imala posla, ili ga je imala vrlo malo, ideja o konzorciju KNDS bila je jako zanimljiva. No njemački i francuski dio i danas nude svaki svoje proizvode. Što se tiče tenkova, prvi je zatrpan narudžbama, a drugi ih nema. Ipak, nije da u KNDS-u ne nastoje nastupati zajedno. KNDS Deutschland na izložbi Eurosatory 2024 uz Leopard 2A8 prikazao je i Leopard 2 A-RC 3.0. On je, baš kao i najavljeni Leopard 2AX, demonstrator tehnologije ili prototip koji bi trebao biti most do Leoparda 3. Potonji bi kao pravi serijski tenk trebao 2030. ući u proizvodnju. KNDS France na spomenutoj je izložbi uz Leclerc Evolution prikazao i demonstrator tehnologije EMBT (Enhanced/European Main Battle Tank). To je najnoviji izdanak njemačko-francuskog projekta, koji je u početku podrazumijevao kombinaciju Leopardova podvozja i Leclercove kupole. Primjerak na prošlogodišnjem Eurosatoryju imao je daljinski upravljanu kupolu s inačicom topa ASCALON od 140 mm.

Promatra li se KNDS kao jedinstvenu tvrtku, za budućnost bi bio dovoljan samo Leopard 3. Međutim, teško da će Francuska biti zadovoljna kupnjom praktički u cijelosti njemačkog tenka. Pa čak i kad bi se proizvodio u hala-

Foto: KNDS

Zasad jedini važniji projekt Ministarstva obrane Francuske vezano uz tenkove jest modernizacija još uvijek operativnih tenkova unutar programa Leclerc XLR. Tenk na fotografiji odgovara tom standardu modernizacije

ma podružnice KNDS France. Zato je pokazan EMBT. Tu je i pitanje izvoza. Primjerice, bilo bi moguće da Leopard 3 pokriva Europu. Leclerc Evolution ili EMBT mogli bi potražiti kupce na Bliskom istoku, u Aziji, Africi i Latinskoj Americi. Izvozni ugovori zasigurno bi se svidjeli francuskim donositeljima odluka. KNDS bi tako postao uvelike nalik na MBDA, drugu vrlo uspješnu europsku korporaciju. Ona objedinjuje većinu europskih proizvođača vođenih projektila i posluje jako uspješno.

NITKO IZ FRANCUSKE

MGCS je početkom ove godine dobio snažan vjetar u leđa. Tvrtke KNDS Deutschland, KNDS France, Rheinmetall i Thales potpisale su 23. siječnja u Parizu dokumente koji definiraju osnivanje budućeg konzorcija MGCS Project Company GmbH.

Francuski Leclerc prelazi američki lansirni most M1074 na rijeci Omulewu kraj Sędzowa u Poljskoj 8. ožujka 2024. tijekom vježbe Dragon 24

Foto: U.S. Army / Sgt. 1st Class Jason Hull

Potpisivanje je održano u nazočnosti francuskog ministra obrane Sébastiena Lecornuja i njegova njemačkog kolega Borisa Pistoriusa. Međutim, uskoro bi se razlike između Berlina i Pariza u vezi s programom MGCS mogle povećati. Ta se mogućnost nameće nakon što se 1. srpnja 2025. proširila Europom vijest da je Europska komisija pokrenula projekt MARTE (Main Armoured Tank of Europe), koji će za početak dobiti oko dvadeset milijuna eura iz Europskog obrambenog fonda (European Defence Fund – EDF). Projekt bi, prema službenoj objavi, trebao ojačati tehnološku samostalnost Europe razvojem novog sustava glavnog borbenog tenka. Za realizaciju MARTE-a formiran je veliki konzorcij MARTE ARGE, koji predvode KNDS Deutschland i Rheinmetall, a sastoji se od čak 51 tvrtke iz 11 zemalja EU-a te Norveške. Ono što upada u oči jest da na popisu nema niti jedne, ali baš niti jedne tvrtke iz Francuske! Informacija o tome kad bi MARTE mogao rezultirati prvim prototipom još nema, no lako je moguće da će se terminski planovi poklapati s onima vezanim uz projekt MGCS. Danas, dakle, Njemačka bez Francuske radi na projektima Leopard 2A8, Leopard 3, Panther i MARTE. Je li moguće da će MGCS na kraju biti potisnut u treći plan? Za početak, sigurno je da nedavno formirana njemačka vlada kancelara Friedricha Merza itekako podržava prodaju Leoparda 2A8, koji su naručile ili su za njega zainteresirane Norveška, Češka, Hrvatska, Švedska, Nizozemska i Litva. Doduše, narudžba Češke zasad je na čekanju zbog prijedora oko moguće proizvodnje Leoparda u pogonima tvrtke Excalibur Army, dijelu korporacije Czechoslovak Group. I bez češke narudžbe KNDS Deutschland ima popunjene kapacitete sve do 2030. godine. A tad bi trebala početi serijska proizvodnja Leoparda 3.

Za razvoj Leoparda 3 formiran je konzorcij koji čine KNDS Deutschland, Hensoldt i Rheinmetall. Već se po tome može vidjeti da će osnova Leoparda 3 biti Leopard 2AX. Usto, najvjerojatnije će dobiti novi top kalibra 130 mm razvijen u

KOPNENA VOJSKA

Foto: KNDS

Glavne sastavnice tvrtke KNDS jesu KNDS Deutschland i KNDS France. Za razliku od francuske podružnice, njemačka ima mnoštvo narudžbi za glavne borbene tenkove

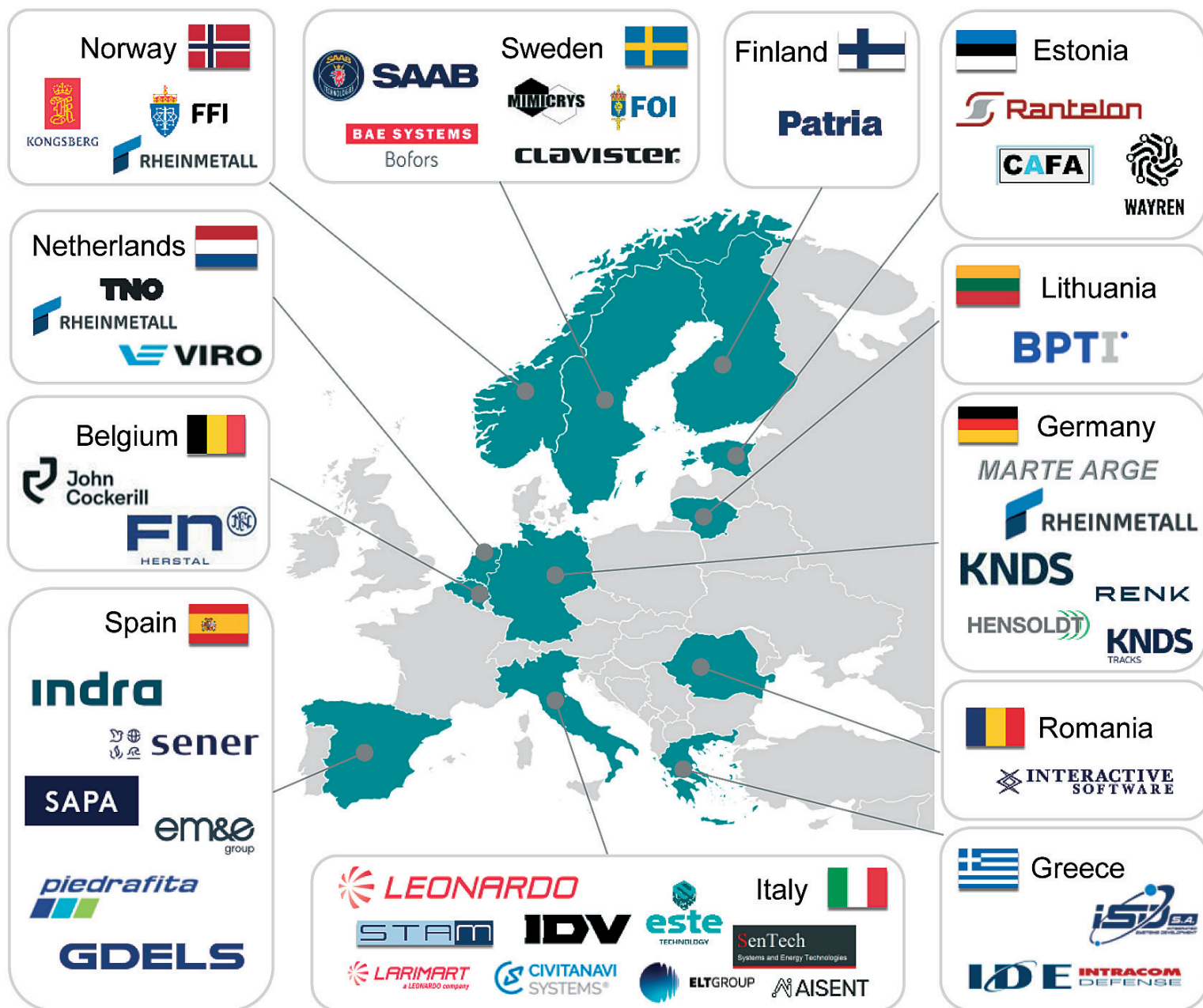

Rheinmetallu. Imat će i najnaprednije elektronske sustave, i to ne samo sustav za usmjeravanje paljbe već i sustave za nadzor bojišta te sustave zapovijedanja tvrtke Hensoldt. Zanimljivo je da se najavljuje ugradnja pogona tvrtke Liebherr (najvjerojatnije D9620), a ne dosad uobičajenih dizelskih motora tvrtke MTU.

KNDS Deutschland morat će se suočiti i s konkurencijom. Poljska i Rumunjska odlučile su se za američke M1A2 Abrams. Poljska je kupila i južnokorejske tenkove K2 Black Panther. Nakon stanovite neizvjesnosti, prije nekoliko tjedana potvrđeno je i da će se u toj istočnoj članici NATO-a uspostaviti proizvodnja domaće izvedenice K2PL po licenciji. Interes za kupnju tih *poloniziranih* tenkova izrazila je i Slovačka. Zanimljivo je da najveći potencijalni konkurent Leopardu 3 dolazi iz Njemačke – Panther KF51 tvrtke Rheinmetall. Doduše, uspjeh programa Panther KF51 uvelike ovisi o uspjehu talijanskog programa razvoja novog tenka, kojem bi Panther bio osnova.

NAJVAŽNIJA JE (BILA) POKRETLJIVOST

Dok njemačke tvrtke planiraju kako zauzeti što više tržišta tenkova, Ministarstvo obrane Francuske i Glavni stožer ne odustaju od dosadašnjih planova. To je prije svega provedba programa Scorpion. Aktivan je još od prosinca 2014., kad je Ministarstvo obrane s konzorcijem tvrtki Engins Blindés Multi-Rôles (EBMR), koji čini Nexter (odnosno KNDS France), Arquus (u međuvremenu ga je preuzeo belgijski John Cockerill) i Thales, potpisalo ugovor vrijedan 752 milijuna eura za razvoj dvaju borbenih vozila na kotačima. Prvo je oklopni transporter Griffon, a drugo borbeno oklopno vozilo Jaguar. Naknadno je u program dodano i lako oklopno vozilo Serval. Francuska se nadala da će s njima ostvariti veliki izvozni uspjeh. Međutim, novi trend vraćanja na gusjenice smanjio joj je nade. S druge strane, prodaja samohodnog topničkog sustava CAESAR ide jako dobro: rat u Ukrajini dokazao je

Ilustracija: KNDS / Rheinmetall

svu važnost topništva. Kao i u drugim europskim zemljama, prevelik proračunski manjak onemogućavao je Pariz da znatnije poveća izdvajanja za oružane snage, no nakon nedavnog sastanka na vrhu NATO-a to bi se trebalo promijeniti. U uvjetima kad nije bilo puno novca, Ministarstvo obrane Francuske nije vidjelo potrebu za požurivanjem programa MGCS. Neki analitičari govorili su da im odgovara da troškovi što dulje ostanu što niži. Problem će nastati ako Njemačka definitivno odustane od programa MGCS i ostavi Francusku bez ikakve mogućnosti da u razumnom roku sama razvije novi tenk.

Oružane snage Francuske zadnja su dva desetljeća ustrojavane kako bi mogle odgovoriti na ograničene sigurnosne izazove, prije svega u Africi. Zbog toga su njezine oklopne snage

Ilustracija s prikazom tvrtki uključenih u realizaciju europskog projekta razvoja tenka MARTE, koju su u priopćenju za medije objavili Rheinmetall i KNDS. Među 51 subjektom iz 11 članica EU-a te Norveške nema niti jednog iz Francuske

ustrojene kao lake oklopne. Pritom je pokretljivost (naglasak je na brzini kretanja) važnija od paljbene moći i oklopne zaštite. Francuske oklopne snage su s 1500 tenkova početkom 1990-ih spale na niti 230 operativnih Leclerca. U isto vrijeme francuske lake oklopne snage dobile su ili naručile stotine spomenutih oklopnih vozila na kotačima Griffon, Jaguar i Serval.

Bez znatnog povećanja proračunskih izdvajanja za oružane snage nije bilo prostora ni za nove investicije. Međutim, Leclerc Evolution mogao bi za OS Francuske postati stvarnost počnu li ta izdvajanja rasti prema najavljenih pet posto BDP-a.

PREDNOST VEĆEG TOPA

KNDS Group (ponajviše, naravno, KNDS France) otvoreno se nada da će se stanovište Ministarstva obrane Francuske vezano uz mogućnosti narudžbe Leclerc Evolutiona promijeniti. Za to ima poprilično dobre argumente. Jedan je da su sadašnji planovi razvoja OS-a Francuske napravljeni puno prije ruske agresije na Ukrajinu početkom 2022. godine te su stoga zastarjeli. Drugi je argument da predviđena modernizacija preostalih Leclerca na standard XLR nije ni približno dostatna da osigura preživljavanje tenka na suvremenom

KOPNENA VOJSKA

bojištu. Barem prema iskustvima stečenim uporabom tenkova u zadnje tri godine u Ukrajini. I dok bi pokretljivost i paljbena moć još uvijek bile zadovoljavajuće, nikako ne vrlo dobre, razina oklopne zaštite bila bi nedostatna. Sadašnja razina oklopne zaštite Leclerca među najslabijim je od svih tenkova projektiranih na zapadu. Razina oklopne zaštite kupole nije dostatna da zaštiti posadu od sveprisutnog lutajućeg streljiva (kamikaza dronova), posebno sa stražnje strane i gornjeg dijela tenka. Razina oklopne zaštite na čeonom dijelu kupole nije pak dostatna da zaštiti posadu od najsuvremenijih protuoklopnih vođenih projektila. Znatna bi se poboljšanja postigla uvođenjem aktivnog sustava samoobrane. Leclerc Evolution ga ima (izraelski sustav Trophy), no modernizirani Leclerc ga nema. S novom kupolom i aktivnim sustavom obrane Leclerc Evolution riješio bi problem oklopne zaštite. Ugradnjom topa od 130 ili čak 140 mm, Leclerc Evolution bio bi tenk s najboljom paljbenu moći na svijetu. Rheinmetall je pokazao kako se to radi kad je na tenk KF51 Panther ugradio top Rh-130 L/52 od 130 mm. Isprva je bio najavljen kalibar 140 mm, no njemačka je tvrtka s manjim rješenjem te novom potkalibarnom granatom vlastite proizvodnje postigla ukupnu masu tenka od jako dobrih 59 tona, a dobila 50 posto veću ubojitu moć u odnosu na dokazani klasični top 120 mm L/55. Što se tiče Leclerc Evolutiona, top Rh-130 L/52 bez problema bi stao u njegovu kupolu. Iako nije nemoguće (Leclerc ima ugrađen Rheinmetallov top od 120 mm), mala je vjerojatnost da bi francuska vojska odabrala top od 130 mm. To prije jer Nexter razvija top ASCALON (Autoloading and SCALable Outperforming gun) kalibra 140 mm. Top ima cijev duljine 50 kalibara (sedam metara), a ukupna mu je masa samo 3500 kilograma. Zasad jedini proizvedeni Leclerc Evolution onaj je koji je prikazan na prošlogodišnjem Eurosatoryju. Naoružan je topom ASCALON 120.

NARUDŽBE NJEMAČKOG MINISTARSTVA

Danas samo dvije tvrtke u Europskoj uniji imaju kapacitete za proizvodnju tenkova koje i koriste. I obje su njemačke – KNDS Deutschland i Rheinmetall. Pokretanjem proizvodnje Leclerc

Foto: U.S. Army / Sgt. Omar Joseph, Sr.

Poljski tenk K2 Black Panther na bojnog gađanju tijekom vježbe Saber Strike 24 na poligonu Bemowo Piskie 22. travnja 2024. Kad u Poljskoj počne licencijska proizvodnja inačice K2PL, to će značiti da je na europsko tržište tenkova stigao novi igrač

Evolutiona uvelike bi se povećali francuski, ali i ukupni europski kapaciteti za proizvodnju tenkova, kojima će se moći dodati i poljska licencijska proizvodnja tenkova K2PL. To bi se vrlo brzo moglo pokazati presudnim.

KNDS Group navodi primjer Ministarstva obrane Njemačke, koje je, da bi olakšalo pokretanje proizvodnje Leoparda 2A8, prvotno naručilo 18 vozila. No kako se sigurnosna situacija u Europi usložnjava, naknadno je naručilo još 105. Potom su počele velike narudžbe europskih zemalja. Bez početne njemačke narudžbe potencijalni kupci morali bi kupovati Leoparda 2A7 ili potražiti drugu opciju. A što tek reći ako Ministarstvo obrane Njemačke stvarno naruči tisuću Leoparda 2A8 i Leoparda 3?

Leclerc Evolution bio bi svojevrsni osigurač ako bi se Njemačka povukla iz projekta MGCS. S obzirom na to da više nitko u Europi ne radi planove obrane za idućih 20 godina, nego pet, najviše deset, a i s odobrenjem novog projekta MARTE, odustajanje od MGCS-a ostaje moguće. Nitko više nema vremena čekati tenk koji će postati operativan tek nakon 2040. godine.

Leclerc Evolution vratio bi Francusku na tržište. Trenutačno njim dominira Leopard 2, a sve mu je veća konkurencija K2 Black Panther i M1A3 Abrams. Za nekoliko godina na tržištu bi se trebao naći i novi Panther razvijen

Foto: Tomislav Brandt

Leopard 2A8 izložen na ovogodišnjem sajmu ASDA u Zagrebu. Prodaja tog tenka ide jako dobro, a isto bi moglo biti i s budućim Leopardom 3

u suradnji njemačkog Rheinmetalla i talijanskog Leonarda. Proizvodit će ga novoformirani konzorcij Leonardo Rheinmetall Military Vehicles (LRMV). Kako vrijednost investicije prelazi deset milijardi eura, talijanska vlada zasigurno će pokušati dio toga vratiti izvozom. KNDS Deutschland već je započeo promociju Leoparda 3. Novi je tenk, doduše još uglavnom u idejnoj fazi, predstavljen na Međunarodnoj konferenciji o oklopnim vozilima (International Armoured Vehicles Conference – IAVC), održanoj u siječnju ove godine u Farnboroughu jugoistočno od Londona. Pred više od 1400 predstavnika iz više od 50 zemalja zanimljivu prezentaciju održao je pukovnik njemačkog Bundeswehra Armin Dirks. On je inače osoba zadužena za koordiniranje razvoja projekta MGCS. Predstavio je Leopard 3 kao međugeneracijski tenk koji se ne bi trebao proizvoditi dulje od 20 godina. To je trebala biti poruka Parizu da Berlin još uvijek stoji iza projekta MGCS. Po istom principu ni Leclerc Evolution ne bi se trebao proizvoditi dulje. No, MARTE je donio nove brojeve i u tu jednadžbu. Najbolja prilika da KNDS France nagovori Ministarstvo obrane Francuske

KNDS-ova ilustracija tenka Leclerc Evolution. Bude li ugrađen top od 130 ili čak 140 mm, to bi mogao biti tenk s najboljom paljbom moći na svijetu

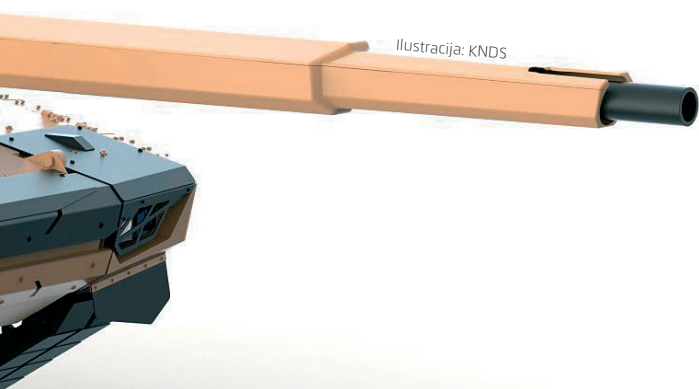
na pokretanje proizvodnje, pa makar i maloserijske, tenka Leclerc Evolution jest da ga uvjeri kako će se time ubrzati (ili održati) razvoj programa MGCS. Zapravo, za početak, da dužnosnike u Ministarstvu i generale u Glavnom stožeru uvjeri kako će upravo Leclerc Evolution biti jamac da neće doći do gašenja programa MGCS. Pritom bi se za dovršetak razvoja i početak serijske proizvodnje uporabio dio sredstava koji je već namijenjen MGCS-u.

NIŠTA BEZ PRORAČUNSKIH SREDSTAVA

Leclerc Evolution dobio bi sustave koji se razvijaju za MGCS, prije svega sustav za usmjeravanje paljbe i zapovjedno-nadzorni sustav. Taj drugi postao je nužan u suvremenom ratovanju jer izvidničke platforme, prije svega besposadne letjelice, prikupljaju golemu količinu informacija. Iskustva iz Ukrajine pokazuju da je ta količina prevelika da je obradi čovjek, te je jedino rješenje uporaba računalnih sustava s umjetnom inteligencijom koji će u gotovo stvarnom vremenu obraditi sve te informacije i stvoriti realnu sliku bojišta. Osim toga, zapovjednicima treba predlagati optimalne načine djelovanja. Nakon što prijedlozi budu odobreni, zapovjedno-nadzorni sustav prenijet će zapovijedi do *krajnjeg korisnika*, primjerice do samohodne haubice čije će borbeno računalo dobiti podatke o poziciji cilja, vrsti streljiva koje se treba uporabiti i količini. Izračunat će parametre gađanja i započeti paljbu. Potom će zapovjedno-nadzorni sustav procijeniti učinke djelovanja. Ako cilj nije uništen, zapovjedit će ponovno djelovanje.

Uporaba zapovjedno-nadzornog sustava na tenkovima iznimno je važna jer čini razliku između uspješnog djelovanja i uništenja. Zapovjednik tenka na prikazniku ima pojednostav-

KOPNENA VOJSKA

Ilustracija: KNDS

njenu taktičku sliku bojišta te preko njega prima zapovijedi o djelovanju. Slika mora biti pojednostavnjena jer se na sličnom sustavu ugrađenom u višenamjenski borbeni avion F-35 Lightning II pokazalo da je primanje prevelike količine podataka jednako loše kao i biti potpuno bez podataka. Preko zapovjedno-nadzornog sustava zapovjednici tenkova dobivat će zapovijedi o koordiniranom djelovanju ne samo tenkova unutar postrojbe već i svih borbenih sustava na bojištu.

Jedina mogućnost da se takav sustav razvije do kraja i otklone svi nedostaci jest da se ugradi u vozila i testira u gotovo stvarnim uvjetima. Pritom bi Leclerc Evolution, po mišljenju tvrtke KNDS France, bio idealna platforma. Na njemu bi se otklonile sve *dječje bolesti* te bi sustav do okončanja programa MGCS bio potpuno spreman za uporabu.

Leclerc Evolution mogao bi poslužiti i kao platforma za dovršetak razvoja i testiranje topa od 140 mm. No Ministarstvo obrane Francuske trebalo bi odobriti proračunska sredstva za početak proizvodnje ne samo novog topa već i pripadajućeg streljiva. Stoga je puno izglednije da bi Leclerc Evolution i dalje bio naoružan topom od 120 mm.

S potencijalnim tržištem od osam tisuća tenkova, čak i početak maloserijske proizvodnje Leclerc Evolutiona otvorio bi mogućnosti stranih narudžbi. Tad bi se trošak razvoja i serijske proizvodnje prelio na strane kupce. Ministarstvu obrane Francuske to bi omogućilo ili da naruči dodatne Leclerc Evolutione po znatno nižoj cijeni, ili da proizvodnju potpuno prenamijeni za izvoz (ovo potonje puno je vjerojatnije). Međutim, bez početnih narudžbi francuske vojske od izvoza neće biti ništa. Strani kupci gotovo se uvijek drže pravila da kupuju samo ono oružje koje kupuje i ministarstvo obrane matične zemlje proizvođača.

U protivnom će Leclerc Evolution ostati još samo jedan neuspjeli projekt, koji je *na papiru* bio odličan, ali nikad nije dobio priliku da se ostvari. Vremena za odluku sve je manje jer konkurencija nadire. I to iz vlastitog dvorišta tvrtke KNDS – Leopard 3 iz KNDS Deutschlanda.

Foto: Rheinmetall

PANTHER ITALIANO

Načelnik talijanskog Glavnog stožera general Luciano Portolano 3. veljače ove godine, tijekom demonstracije borbenih mogućnosti borbenog vozila pješništva Lynx na poligonu Nettuno, izjavio je okupljenim novinarima da od Leonarda i Rheinmetalla očekuje što bržu provedbu projekta vrijednog 23 milijarde eura: početak isporuke tenkova Panther i BVP-a Lynx. Talijanska vojska očekuje što bržu isporuku 272 Panthera i 1050 Lynxova.

Konzorcij Leonardo Rheinmetall Military Vehicles (LRMV) trebao bi započeti isporuku serijskih primjeraka Panthera do kraja 2027. Međutim, general Portolano želi da taj rok bude cijelu godinu ranije, obrazlažući to novim sigurnosnim okolnostima. Ili kako je rekao: "Sve opasnijim svijetom." Pritom je istaknuo da je Ministarstvo obrane Italije: "Spremno pomoći pri izvozu, ali vi nam morate pomoći da ispunimo naše nacionalne zahtjeve."

LRMV je objavio da će, nakon što pokrene punu proizvodnju, planirani kapaciteti biti dostatni da zadovolje potrebe talijanske vojske, ali i izvoza. LRMV očekuje strane narudžbe za najmanje 700 tenkova.

Talijanske oklopne snage dobit će prve BVP-ove Lynx već do kraja ove godine jer će biti isporučeni iz Rheinmetallova pogona. Ta će tvrtka 2026. i 2027. isporučiti između 11 i 16 Lynxova opremljenih kupolom Leonardo Hitfist 30. Kupola je naoružana Leonardovim topom X-Gun kalibra 30 mm.

Budući da će isporuke Lynxa dolaziti iz Rheinmetalla, ali i prema izjavama generala Portolana, LRMV će isprva orijentirati na početak serijske proizvodnje Panthera. Puna serijska proizvodnja bit će dosegnuta 2031., kad će iz pogona izaći 171 tenk i druga vozila temeljena na Pantheru. Iako su nove narudžbe talijanske vojske izgledne, do 2031. bit će isporučeni svi ili gotovo svih Pantheri te se LRMV nada da će kapaciteti biti popunjeni izvoznim narudžbama.

U korist izvoza ide i činjenica da nije odabran top od 130, već stari od 120 mm. Doduše, Ministarstvo obrane Italije nije željelo dodatno povećati troškove uvođenjem novog kalibra i kupnjom tisuća granata kad na zalihama ima brojne granate od 120 mm. Ta je ušteda opravdana tvrdnjom kako je top od 120 mm još uvijek dostatno učinkovit.

Konzorcij Leonardo Rheinmetall Military Vehicles (LRMV) trebao bi započeti isporuku serijskih primjeraka Panthera talijanskoj vojsci do kraja 2027.

SPECIJALNE POSTROJBE

U SJENI SU

Sredinom studenog 2001., svega dva mjeseca nakon tragičnih napada na Svjetski trgovinski centar u New Yorku, na noćnom nebu iznad Registana u jugoistočnom Afganistanu na visini od 6110 metara letio je američki transportni avion C-130 Hercules. U njemu se nalazio tim od osam pripadnika britanske Specijalne zračne službe (Special Air Service – SAS). Pripremali su se izvesti HALO (High Altitude Low Opening, u prijevodu: velika visina nisko otvaranje) skok. Padobrani su im se automatski otvorili na visini od 1220 m. Tim je uspješno sletio u pustinju u provinciji Helmandu. Zadaća

tima bila je: izvidjeti teren te procijeniti je li prikladan za uspostavu improvizirane uzletno-sletne staze, koja bi trebala poslužiti za slijetanje šest Herculesa. U njima se nalazila glavna udarna postrojba, koju je činilo oko 120 pripadnika SAS-a. Prethodnica je ubrzo po slijetanju u pustinju utvrdila kako je mjesto prikladno te je označila stazu duljine 275 i širine 12 metara.

SNAŽNO UPORIŠTE

Sedamnaest sati nakon toga flota Herculesa, koja je poletjela s aerodroma Bagram, počela je slijetati. Svaki avion zadržavao se na tlu toliko

dugo dok se SAS-ovci ne bi iskrcali sa svojim vozilima. Pripadnici bi se potom odvezli, a avion se kretao duž pustinje prije ponovnog polijetanja. Iz šest aviona iskrcalo se 38 lakih vojnih vozila Land Rover DPV 110, dva logistička vozila i osam motocikala Kawasaki, koji su formirali konvoj i krenuli prema cilju.

Cilj je bio uništenje pogona za proizvodnju opijuma povezanog s Al Qaidom. Nalazio se 300 km jugozapadno od Kandahara, blizu granice s Pakistanom. Sastojao se od kuća i kompleksa špilja, a obrana je bila formirana od rovova i nekoliko improviziranih

TEKST

Tomislav Vidaković

KOBA

bunkera u kojima se nalazilo između 80 i 100 stranih boraca Al Qaide. Obavještajni podaci upućivali su na to da su neki od terorista koji su čuvali objekte bili dobro naoružani, te obučeni u jednom od najboljih Al Qaidinih kampova te da im je moral na visokoj razini. Pogon je korišten kao sjedište i skladište za prijenos droge, robe i opreme preko granice u Pakistan. SAS je dobio zapovijed da ga napadne po danu. Rokove je odredio CENTCOM, a temeljili su se na raspoloživosti sredstava za zračnu potporu. Britanski specijalci imali su samo jedan sat neposredne zračne potpore. Tempiranje operacije značilo je da satnije nisu mogle izvršiti detaljno izvi-

Oznaka na odori pripadnika britanske Potporne skupine specijalnih snaga (Special Forces Support Group) na inauguracijskoj paradi postrojbe u RAF-ovoj bazi St Athan u Walesu 11. svibnja 2006.

Foto: Graeme Main / Crown copyright

Britanske specijalne postrojbe sudjelovale su od početka tisućljeća u nekim od najzahtjevnijih operacija širom svijeta. Nezaobilazne su u borbi protiv terorizma, oslobađanju talaca, zadaćama specijalnog izviđanja, neutralizaciji ciljeva visoke vrijednosti i pružanju obavještajne potpore savezničkim snagama. Djelujući najčešće u tajnosti i u suradnji s postrojbama američkog JSOC-a, oblikovale su tijekom brojnih konflikata, istodobno prilagođavajući svoje metode modernim izazovima asimetričnog ratovanja

SPECIJALNE POSTROJBE

danje mjesta prije pokretanja napada. Sam cilj za SAD nije bio prioritetan i vjerojatno bi bio uništen iz zraka da se Britanci nisu zalagali za svoju veću ulogu u Afganistanu.

Napadne snage vozile su 190 km do dogovorene točke postrojavanja. Vožnja je zbog slabe vidljivosti bila vrlo zahtjevna. Postrojba se podijelila na glavni jurišni dio i temeljnu vatrenu potporu. Jurišni element podijelio se na satnije A i G. Satnija A trebala je napasti cilj, a satnija G preuzela je zadaću vatrene potpore. Za tu je namjenu koristila strojnice L7A2 kalibra 7,62 mm; teške strojnice M2 Browning 12,7 mm; protuoklopne projektele MILAN zajedno s minobacačima L16 81 mm i snajperskim puškama Barrett M82A1. Snajperske puške od 12,7 mm koristila je s položaja udaljenih 800 m, dopuštajući tako satniji A da se približi cilju napada.

OPERACIJA TRENT

Udar je započeo pripremnim zračnim napadom. Višenamjenski borbeni avioni F/A-18 Hornet i F-14 Tomcat američkog mornaričkog zrakoplovstva bombardirali su područje i pritom uništili skladišta pogona u kojima se nalazio opijum vrijedan 60 milijuna eura. Nakon toga je satnija A, krećući se velikom brzinom, pucajući i izbjegavajući protivničke RPG-ove, došla na svega nekoliko metara od vanjske granice pogona. Po izlasku iz vozila pripadnici su pješice, po iznimno zahtjevnom terenu, prešli zadnjih nekoliko stotina metara do cilja. Glavnina je formirala polukrug ispred i ispod prvih rovova te su ondje dobili zapovijed za napad.

Dio protivničkih snaga odgovorio je iz pušaka AK-47 i RPG-a, a drugi se dio kretao prema udaljenijim položajima. Satnija G cijelo je vrijeme pružala potporu iz teškog naoružanja. Satnija A naišla je na snažan otpor iz bunkera i rovova te se u jednom trenutku činilo kako je napad britanskih specijalnih postrojbi zaustavljen. Međutim, zračna potpora u zadnjem je preletu prije nego što je ostala bez streljiva uništila satelitski navođenom bombom JDAM (Joint Direct Attack Munition) jedan od bunkera te tako pomogla kopnenim snagama da nastave napadne operacije.

Dok se satnija A približavala utvrđenim položajima, jedan je pripadnik SAS-a ranjen, a druga su ga dvojica odnijela na sigurno. Najmanje 12 SAS-ovaca uspjelo je prodrijeti u špilje i rovove, pri čemu su ubili najmanje šest boraca Al Qaide. Iako nisu bili dobro obučeni, ekstremisti su se žestoko borili i SAS je uložio puno napora kako bi napredovao. Budući da su se borbe nastavljale, sve je više boraca izlazilo iz rovova na otvoreno uz razmjenu žestoke vatre. Pripadnik SAS-a koji je sudjelovao u napadu poslije je rekao da su teroristi protiv kojih su se borili bili iznimno motivirani i da im predaja nije dolazila u obzir: "Borili su se do posljednjeg daha tako da nismo imali drugog izbora nego uzvratiti istom mjerom."

Pripadnici britanske postrojbe Queen Royal Lancers fotografirani 2006. u Iraku, u Land Roveru opremljenom oružnom instalacijom WMIK (Weapon Mounted Installation Kit). Takva su vozila koristili u Afganistanu te Iraku i njihovi kolege iz specijalnih postrojbi

NAJVEĆA NAKON DRUGOG SVJETSKOG RATA

Kad je izgledalo da napad Britanaca posustaje, zapovjednik

Brzo iskrcavanje britanskih vojnika i vozila iz aviona C-130 Hercules. Slično su proveli pripadnici SAS-a 2006. godine tijekom operacije Trent

Foto: UK MOD / Crown copyright / Cpl Aaron I Stone

koji je predvodio element temeljne vatrene potpore morao se pridružiti akciji kako bi pomogao satniji A. Na kraju su jurišne snage satnije A stigle do cilja i izvršile pregled špilje. Izvršile su i pregled zgrade stožera te pokupile sav obavještajni materijal. Nakon četiri sata intenzivnih borbi i konačnog neutraliziranja preostalih Al Qaidinih boraca u objektu, cilj je ostvaren. Pripadnici satnije A pronašli su u stožeru Al Qaide dva prijenosna računala i gomilu dokumentacije. Misija je uspješno okončana. Od pripadnika SAS-a lakše su ranjena četvorica, a nitko nije poginuo. Što se tiče protivničke strane, jedni izvori navode 18 poginulih, a u drugima se spominju čak 73. Nekoliko ih je desetaka ranjeno i zarobljeno. Među ubijenima i zarobljenima nije bilo čelnika Al Qaide.

Obje su se britanske satnije nakon toga povukle. Dio ranjenika prevezen je američkim helikopterom CH-47 Chinook, a dio Herculesima. Do 18. prosinca 2001. pripadnici obiju satnija vratili su se u svoju bazu u Ujedinjenoj Kraljevini. Operacija Trent najveća je SAS-ova intervencija od Drugog svjetskog rata. Pokrenuta je na navodnu inicijativu tadašnjeg britanskog premijera Tonyja Blaira, koji je poticao da se britanske specijalne snage počnu koristiti i u izravne borbene svrhe. Posebnost je operacije to što je provedena po danu, suprotno uobičajenoj taktici specijalnih postrojbi. Osim toga, SAS je u toj operaciji prvi put izveo HALO skok u borbenoj misiji.

POBUNA U ZATVORU

SAS je do operacije Trent sudjelovao isključivo u izvidničkim misijama na sjeverozapadu Afganistana te nije dolazio u kontakt s protivničkim snagama. Međutim, to se još jednom promijenilo krajem studenog 2001., kad se dogodio ustanak u tvrđavi Qala-I-Jangha. U vrijeme kad su satnije A i G počele pakirati opremu, satnija M uključena je u jedan od poznatijih incidenata na samom početku rata u Afganistanu.

Qala-I-Janghi, poznata kao *ratna tvrđava*, izgrađena je u XIX. stoljeću. Krajem 2001. postala je sjedište saveznika zapada – generala uzbečkog podrijetla Abdula Rašida Dostuma (r. 1954.). Nakon što je kao jedan od vojnih zapovjednika prototalibanske koalicije Sjeverni savez pobijedio u bitki za Mazar-e-Sharif i u opsadi Kunduza, pretvorena

je u zarobljenički logor. Sve je počelo napadom zatvorenika na dvojicu časnika američke Središnje obavještajne agencije (CIA) tijekom ispitivanja. U tvrđavi se nalazilo više od 400 talibana i drugih boraca koji su se predali Dostumu. Prilikom pritvaranja nisu temeljito pregledani te su mnogi i dalje imali skrivene ručne granate, pištolje i noževe. CIA-in operativac i bivši marinac Johnny Spann ubijen je prilikom inicijalnog napada, dok je njegov kolega, poznat samo kao Dave, uspio za dlaku izbjeći tu sudbinu.

Dave je nedugo nakon toga uspio kontaktirati s američkim središnjim zapovjedništvom (CENTCOM). Odmah su u Mazar-e-Sharifu ustrojene snage za brzi protuudar (Quick Reaction Force – QRF). Radilo se o pripadnicima američkih specijalnih postrojbi Delta Force i Green Berets (Zelene beretke), te pripadnicima satnije M iz Specijalne brodske službe (Special Boat Service – SBS), britanskog pandana američkom SEAL-u.

Pripadnici QRF-a dovezli su se u bijelim Land Roverima iz 1990-ih, koji su podsjećali na vozila neke nevladine organizacije ili UN-a izuzmu li se strojnice L7A2 montirane na krovovima. Osmeročlani tim SBS-a raspoređen je uz pripadnike Zelenih beretki i djelatnike CIA-e, koji su se također dovezli civilnim vozilima. Budući da je timovima zapovjedbano da ne izgledaju upadljivo zbog velikog broja novinara koji su se u to vrijeme nalazili u Afganistanu, bili su u civilnoj odjeći.

SKIDANJE STROJNICA

Kako su se zatvorenici u međuvremenu naoružali puškama AK-47 i RPG-ovima i to nakon što su provalili u dobro opremljenu oružarnicu, pripadnici QRF-a brzo su shvatili da će im za borbu trebati puno snažnija sredstva od osobnog naoružanja koje su donijeli. Pripadnik SBS-a narednik Paul *Scruff* McGough odmah se dosjetio da treba skinuti strojnice s vozila. Brzo ih je postavio, pod intenzivnom protivničkom vatrom, na parapete koji su gledali na središnje dvorište tvrđave.

Za to su se vrijeme Dave, naoružan samo puškom AK-47 i pištoljem Browning, te Dostumovi ljudi borili protiv velikog

SPECIJALNE POSTROJBE

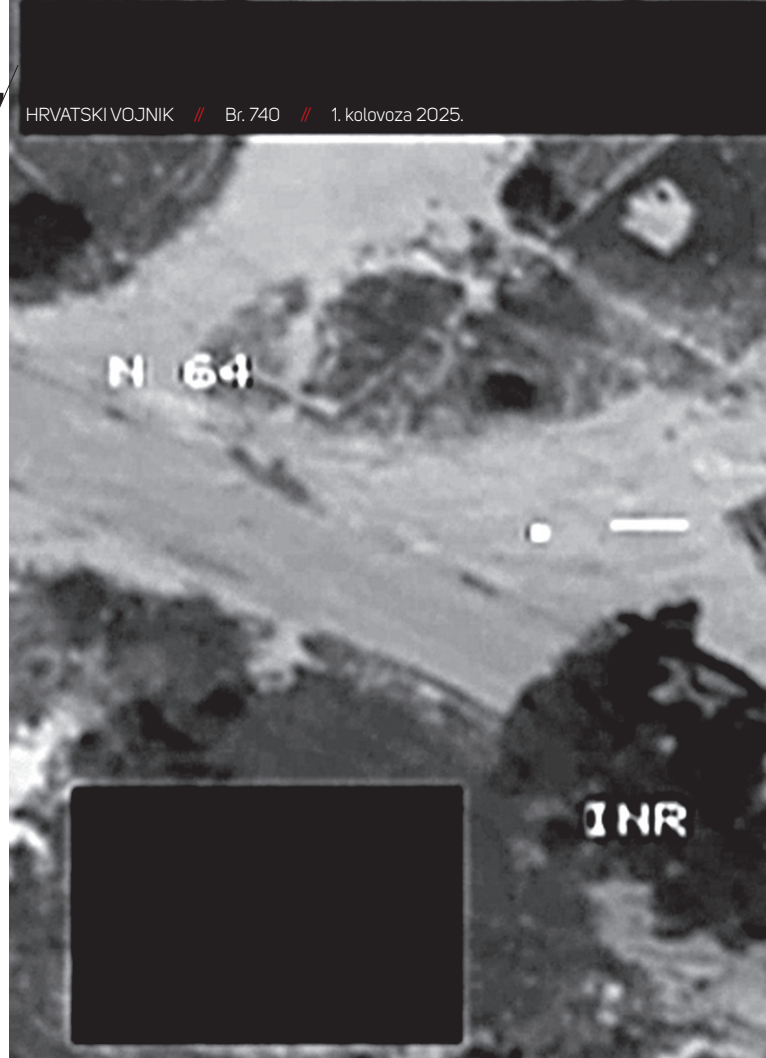
Foto: US Army / SGT James Dansie

broja zatvorenika, sve dok im snage QRF-a nisu pristigle u pomoć. Nakon što su američki i britanski pripadnici spasili Davea, usmjerili su djelovanje na izvlačenje tijela Johnnija Spanna. Bitka u tvrđavi Qala-i-Janghi trajala je puna četiri dana. Zelene beretke koordinirale su višestruke zračne napade, dok su talibanski zatvorenici pokušavali svladati teško pritisnute branitelje. Tijekom jednog zračnog napada bomba JDAM pogreškom je ispuštena blizu položaja QRF-a i Sjevernog saveza. U eksploziji je teško ranjeno pet pripadnika Zelenih beretki i četiri pripadnika SBS-a. Do pogreške je došlo zato što je u kaosu bitke operator koji je komunicirao s pilotom dao koordinate svojeg položaja umjesto protivničkog, koji se nalazio nekoliko stotina metara dalje.

Idućeg je dana opsada prekinuta. Bilo je to u trenutku kad su tenkovi Sjevernog saveza prodrli u središnje dvorište tvrđave. Borbe su se nastavile sporadično tijekom cijelog tjedna sve dok Dostumove snage nisu svladale i zadnje ostatke talibanskog otpora. Tim sastavljen od pripadnika Zelenih beretki i SBS-a pronašao je tijelo Johnnija Spanna. Pritom je otkrio da je ispod njega postavljena ručna granata spremna za aktivaciju u trenutku kad ga se pomakne.

Američki helikopter Chinook prevozi teret u području letjelišta Bagram u Afganistanu. Ta je baza bila polazište za veliku SAS-ovu operaciju u studenom 2001.

Operacija Trent pokrenuta je na navodnu inicijativu tadašnjeg britanskog premijera Tonyja Blaira, koji je želio da se britanske specijalne snage počnu koristiti i u borbene svrhe

CIA je zahvalila SBS-u na pomoći, hrabrosti i profesionalnosti pod protivničkom vatrom. Predložila je da se njegovim pripadnicima dodijele američka vojna odlikovanja. Iz različitih razloga, odlikovanja nikad nisu dodijeljena. Važno je ipak naglasiti kako se kromirana strojica PPŠ-41, koja je nekad pripadala talibanskom zapovjedniku, nalazi iznad stubišta koje vodi prema uredu zapovjednika SBS-a u Dorsetu.

U OKVIRU MAČA

SBS je nastavio izvršavati zadaće u sklopu radne skupine Sword (Mač), prije svega zato što ga je bitka za tvrđavu Qala-i-Janghi proslavila. SBS-ova je satnija M zajedno s pripadnicima britanskog SIS-a (Secret Intelligence Service, poznatiji kao MI6) sudjelovala u potrazi za Osamom bin Ladenom na planinskom lancu Spin Ghar na granici Afganistana i Pakistana. Pripadnici radne skupine Sword bili su pod zapovijedanjem američkog Združenog zapovjedništva

Foto: US Air Force / Stanley Ward

Pogled kroz senzore RAF-ova aviona Tornado GR4 u travnju 2011.: prema se djelovanje projektilom Brimstone na tenk Gadafijske vojske. Riječ je o sekvenci iz britanske operacije Ellamy, tijekom koje je djelovanje pripadnika SBS-a na zemlji bilo presudno u usmjeravanju savezničkih zračnih udara

Foto: UK MoD / Crown copyright

za specijalne operacije (Joint Special Operations Command – JSOC), tzv. lovci ubojice čiji je primarni cilj bio uhićenje ili eliminiranje čelnika Al Qaide i talibana te ciljeva visoke vrijednosti.

Zapovjednici specijalnih snaga u Afganistanu preraspodijelili su u proljeće 2005. godine britanske specijalne postrojbe tako da je Afganistan bio odgovornost SBS-a, a Irak 22. pukovnije SAS-a. Britanska vojska rasporedila je u proljeće 2006. više od 4000 vojnika u južni Afganistan, a SBS je preuzeo vodstvo u pružanju potpore raspoređivanju novopridošlih snaga. SBS je nastavio djelovanje kao dio Namjenski organiziranih snaga 42 (Task Force 42).

Britanske specijalne snage imale su važnu ulogu u Iraku. SAS je 2003. vodio operacije zauzimanja strateških objekata na jugu zemlje, a s vremenom se sve više fokusirao na urbane protuterorističke misije. SAS je bio dio Namjenski organiziranih snaga Black (Task Force Black), poslije preimenovanih

Foto: U.S. Air Force / Tech. Sgt. Mike Andriacco

Foto: UK MoD / Crown copyright

Medalja koja je dodjeljivana sudionicima britanske operacije Telic u Iraku

u Namjenski organizirane snage Knight (Task Force Knight), s obzirom na to da su podaci o njezinu kodnom nazivu izišli u javnost.

Formiranjem specijalne postrojbe Task Force Black, u suradnji s američkim Delta Forceom, britanski operativci uključili su se u intenzivne operacije potrage za Al Qaidinim zapovjednicima u Iraku. Racije, oslobađanja talaca i noćni upadi postali su gotovo svakodnevnica SAS-a u Bagdadu i Basri. Brojne su misije ostale tajne, no poznato je da su od 2006. do 2007. neutralizirane stotine pripadnika protivničkih snaga.

UKSF U LIBIJI I SIRIJI

Britanske specijalne postrojbe bile su aktivne i tijekom libijskog sukoba 2011. Ondje je SBS djelovao kao savjetodavno-obavještajna sastavnica unutar pobunjeničkih redova, tj. boraca protiv režima Moamera Gadafijske. Njihova je prisutnost bila presudna u usmjeravanju savezničkih zračnih udara, označavanju meta i uspostavi komunikacije s proturežimskim borbama. U složenim i često kaotičnim uvjetima libijskog bojišta, SBS se istaknuo brzim i diskretnim djelovanjem

Prilikom pobune u tvrđavi Qala-I-Janghi poginuo je CIA-in operativac Johnny Spann. U bitki koja je slijedila sudjelovali su i pripadnici britanskog SBS-a. Ondje je poslije podignut spomenik Spannu kao prvoj američkoj žrtvi u Afganistanu

SPECIJALNE POSTROJBE

Foto: Crown copyright / Cpl John Scott Rafofs USMC

protivničkih crta, prikupljajući ključne podatke o kretanju Gadafijevih snaga i pridonoseći budućem slomu režima. Britanske specijalne snage u Siriji djeluju gotovo isključivo u tajnosti. Sudjelovale su u nizu zajedničkih operacija s američkim specijalcima u kampanji protiv takozvane Islamske države (ISIL). Od potraga za čelnicima ISIL-a, preko izvidničkih misija i neutralizacija protivnika, pa sve do izravne potpore kurdskim snagama, njihova uloga bila je neprocjenjiva. Primjenjujući naprednu tehnologiju, dronove te *klasično* obavještajno djelovanje (Human Intelligence – HUMINT), britanske i američke postrojbe izvršile su brojne racije. Prema dostupnim podacima, djelovale su u područjima poput Ar-Rakke i Deir el-Zura, neutralizirajući ključne zapovjednike i zapovjedne strukture ISIL-a.

Slične su aktivnosti provodile i u Africi – ponajprije u Nigeriji i Sahelu. Specijalne postrojbe pomagale su tamošnjim snagama u borbi protiv Boko Harama i ISWAP-a (Islamic

State's West Africa Province), podružnici ISIL-a u zapadnoj Africi. Obukom, savjetovanjem i operacijama oslobađanja talaca, britanske snage nastojale su stabilizirati područja pogođena ekstremizmom. Premda često nevidljive javnosti, operacije su rezultirale onemogućavanjem napada i spašenim životima.

KLJUČNI INSTRUMENT

Jedna je od ključnih sposobnosti britanskih specijalaca brzi odgovor u talačkim situacijama. U više je navrata SAS spašavao britanske, kao i državljane saveznica u Iraku, Nigeriji ili na Bliskom istoku. Neke misije, poput one 2005. u Iraku, završile su uspješno, dok su druge, poput pokušaja spašavanja talaca u Nigeriji 2012., završile tragično. Pokazale su, međutim, širinu i ozbiljnost britanskog pristupa kriznim situacijama.

Unutar Ujedinjene Kraljevine, protuterorističke operacije

povjerene su SAS-u i Specijalnoj izvidničkoj pukovnici (Special Reconnaissance Regiment – SRR). Ta postrojba visokog stupnja tajnosti ustrojena je 2005. i specijalizirana je za nadzor, infiltraciju i obavještajne operacije. Njezini pripadnici djeluju prikriveno, često u civilu, prikupljajući ključne podatke o radikaliziranim pojedincima i terorističkim ćelijama. Sudjelovali su u prevenciji napada poput onih u Londonu i Manchesteru 2017., pratili džihadističke mreže i sprečavali njihovo djelovanje.

Zajedničke britansko-američke operacije u Siriji dodatno potvrđuju stupanj interoperabilnosti specijalnih postrojbi zemalja saveznica. Koordiniranim racijama, logističkom potporom, razmjenom obavještajnih podataka i zajedničkom obukom pripadnika, SAS i SBS zajedno s Delta Forceom i SEAL-om uspjeli su oslabiti jezgru ISIL-a. Eliminacija militanta poznatog kao Jihadi John krajem 2015. i uništavanja skladišta oružja u pustinjama istočne Sirije rezultat su višemjesečnih priprema

**Pripadnici
Kraljevskih
marinaca 2008.
godine tijekom
hodnje u provinciji
Helmandu
u južnom
Afganistanu.
Upravo iz te
postrojbe SBS
regrutira najviše
svojih pripadnika**

i precizne provedbe, uglavnom bez ikakvog javnog priznanja.

Britanske specijalne postrojbe dokazale su se u novom tisućljeću kao ključni instrument nacionalne sigurnosne i vanjskopolitičke strategije. Njihova sposobnost da djeluju brzo, precizno i tiho, u suradnji sa saveznicama ili samostalno, čini ih nezamjenjivim u globalnoj borbi protiv terorizma, organiziranog nasilja i destabilizirajućih režima. Iako većina operacija ostaje daleko od očiju javnosti, upravo u tome leži njihova snaga, u nevidljivosti koja štiti, i u učinkovitosti koja oblikuje sigurniji svijet.

REPUBLIKA HRVATSKA
MINISTARSTVO OBRANE
UPRAVA ZA LJUDSKE POTENCIJALE

Na temelju članka 27. stavka 1. Zakona o službi u Oružanim snagama Republike Hrvatske (Narodne novine, br. 73/13., 75/15., 50/16., 30/18., 125/19., 158/23. i 14/24.) i članka 8. Pravilnika o načinu i postupku privlačenja, oglašavanja i odbira za prijam u djelatnu vojnu službu i kadetsku službu (Narodne novine, br. 158/13., 77/15., 14/17. i 91/18.), raspisuje se

JAVNI NATJEČAJ ZA PRIJAM U KADETSKU SLUŽBU

U akademskoj godini 2025./2026. u status kadeta u jesenskom upisnom roku bit će primljeni kandidati upisani na prvu godinu sveučilišnog prijediplomskog studija na:

SVEUČILIŠTU OBRANE I SIGURNOSTI "DR. FRANJO TUĐMAN"

- sveučilišni prijediplomski **studij Vojno inženjerstvo – do ispunjenja upisne kvote od 70 kandidata**
- sveučilišni prijediplomski **studij Vojno vođenje i upravljanje – do ispunjenja upisne kvote od 40 kandidata.**

Rok za podnošenje prijave je **14. kolovoza 2025.**

Kandidati se prijavljuju u propisanom roku elektronički Središnjem prijavnom uredu na portalu *postani-student* (<https://www.postani-student.hr>) i pismeno na adresu: Ministarstvo obrane Republike Hrvatske, Središnjica za upravljanje osobljem, Ilica 256b, 10 000 Zagreb.

Izrazi koji se koriste u javnom natječaju, a imaju rodno značenje, koriste se neutralno i odnose se jednako na muški i ženski spol.

Uz prijavu kandidati trebaju priložiti:

- zamolbu sa životopisom, adresom i brojem telefona/mobitela
- presliku osobne iskaznice
- presliku rodnog lista
- uvjerenje da nije pokrenut kazneni postupak, ne starije od šest mjeseci.

UVJETI KOJE KANDIDATI MORAJU ISPUNJAVATI:

- državljanstvo Republike Hrvatske
- rođen 2003. godine ili poslije
- završena četverogodišnja srednja škola
- da se protiv njega ne vodi kazneni postupak pokrenut po službenoj dužnosti
- da nije pravomoćno osuđivan za kaznena djela navedena u članku 35. stavku 1. podstavku 2. Zakona o službi u Oružanim snagama Republike Hrvatske (Narodne novine, br. 73/13., 75/15., 50/16., 30/18., 125/19., 158/23. i 14/24.)

- da je upisan na prvu godinu redovitog studija (u jesenskom upisnom roku u rujnu 2025.)
- ispunjeni zdravstveni, psihički, tjelesni i sigurnosni kriteriji za kadete propisani Pravilnikom o utvrđivanju zdravstvenih, psihičkih, tjelesnih i sigurnosnih uvjeta za prijam u službu u Oružane snage Republike Hrvatske (Narodne novine, br. 37/24. i 84/24.), koji će se po pozivu Ministarstva obrane utvrditi u posebnom postupku prije upisa na sveučilišni studij.

Kandidate za kadete koji ispunjavaju propisane uvjete za prijam u kadetsku službu i koji se u propisanom postupku elektronički prijave Središnjem prijavnom uredu na portalu *postani-student* u roku navedenom u ovom natječaju, Ministarstvo obrane pozvat će na odabirni postupak.

Kandidati koji nisu zadovoljili kriterije odabirnog postupka Ministarstva obrane Republike Hrvatske u ljetnom upisnom roku, ne mogu se prijaviti na jesenski upisni rok jer propisani zdravstveni i psihologijski kriteriji vrijede jednu godinu.

U odabirnom postupku kandidati moraju zadovoljiti zdravstvene, psihičke, tjelesne i sigurnosne kriterije za kadete. Odabirni postupak ne boduje se, ali njegovo je zadovoljavanje preduvjet zadržavanja na listi kandidata zainteresiranih za vojne studije na portalu *postani-student*.

Svi kandidati koji zadovolje uvjete odabirnog postupka Ministarstva obrane rangiraju se na listi kandidata za odabrani studijski program na portalu *postani-student* u skladu s bodovima ostvarenim na ispitima državne mature i uspjehom u srednjoj školi unutar upisne kvote.

U kadetsku službu primaju se svi kandidati koji su stekli pravo upisa na vojni studij u jesenskom upisnom roku u rujnu 2025.

Prije potpisivanja ugovora o kadetskoj službi Ministarstvo obrane provjerit će po službenoj dužnosti nepostojanje zapreka za prijam u službu u Oružane snage iz članka 35. stavka 1. podstavka 2. Zakona o službi u Oružanim snagama Republike Hrvatske.

Upise na sveučilišni studij iz ovog natječaja kandidati provode u skladu s propisima i uvjetima javnog natječaja koji raspisuje Sveučilište obrane i sigurnosti "Dr. Franjo Tuđman", a u skladu s obavijestima objavljenim na mrežnim stranicama Ministarstva obrane <https://www.morh.hr> i vojnih studija (<https://vojni.unizg.hr>).

Kandidati koji zadovolje uvjete odabirnog postupka, a prijavili su se na studij Vojno inženjerstvo odnosno Vojno vođenje i upravljanje na portalu *postani-student*, bit će pozvani na pripremni kamp, koji će se provesti tijekom rujna 2025.

Početkom pripremnog kampa kandidati s Ministarstvom obrane potpisuju Predugovor o pristupanju u kadetsku službu, koji se u slučaju odustajanja kandidata ili neostvarivanja prava na upis može raskinuti bez obveze naknade troškova školovanja.

Tijekom školovanja kadeti ostvaruju prava propisana Pravilnikom o načinu i uvjetima sklapanja ugovora o kadetskoj službi i ugovora o stipendiranju (Narodne novine, br. 50/23. i 55/24.).

Nakon završenog sveučilišnog prijediplomskog studija kadeti će biti primljeni u djelatnu vojnu službu te imaju mogućnost stalnog stručnog usavršavanja, profesionalnog razvoja i sudjelovanja u nacionalnim i međunarodnim aktivnostima.

Informacije u vezi s natječajem nalaze se na internetskoj stranici Ministarstva obrane <https://www.morh.hr>, a dodatne obavijesti kandidati mogu dobiti na telefonima referade Sveučilišta obrane i sigurnosti "Dr. Franjo Tuđman" (01/3786-666, 01/3786-234, 01/3786-813), e-adresi referada@sois-ft.hr, telefonima Središnjice za upravljanje osobljem (01/3784-812 i 01/3784-814), te u područnim odjelima za poslove obrane.

PODLISTAK

PROJEKTI EUROPSKE OBRAMBENE INDUSTRIJE (III. DIO)

Koliko je udruživanje europskih industrija i tvrtki tijekom hladnog rata uzelo maha, dobro pokazuje podatak da je u razvoju i proizvodnji PZO sustava Roland sudjelovalo više od sto različitih subjekata

DOLAZE VOĐENI

Globalnu vojnu industriju 1950-ih obilježio je nagli razvoj vođenih projektila svih namjena. U početku su europske zemlje razvijale vlastite pojedinačne projekte. No ubrzo su shvatile, u duhu europskog jedinstva, da zajedničkim radom mogu podijeliti troškove razvoja i povećati narudžbe.

Jedno od područja u kojem je razvoj bio intenzivan jesu protutenkovski vođeni projektili. Italija je razvila projektile Mosquito i Sparviero, Švedska Bantam, Ujedinjena Kraljevina Vigilant i Swing-fire. Francuska i SR Njemačka odlučile su povezati kapital, znanje i kapacitete. Rezultat su dva odlična protuoklopna sustava – MILAN i HOT.

Iako ga obično navode kao Milan, riječ je o pokrati od Missile d'Infanterie Léger Antichar (u prijevodu: laki protuoklopni pješачki projektil), pa mu

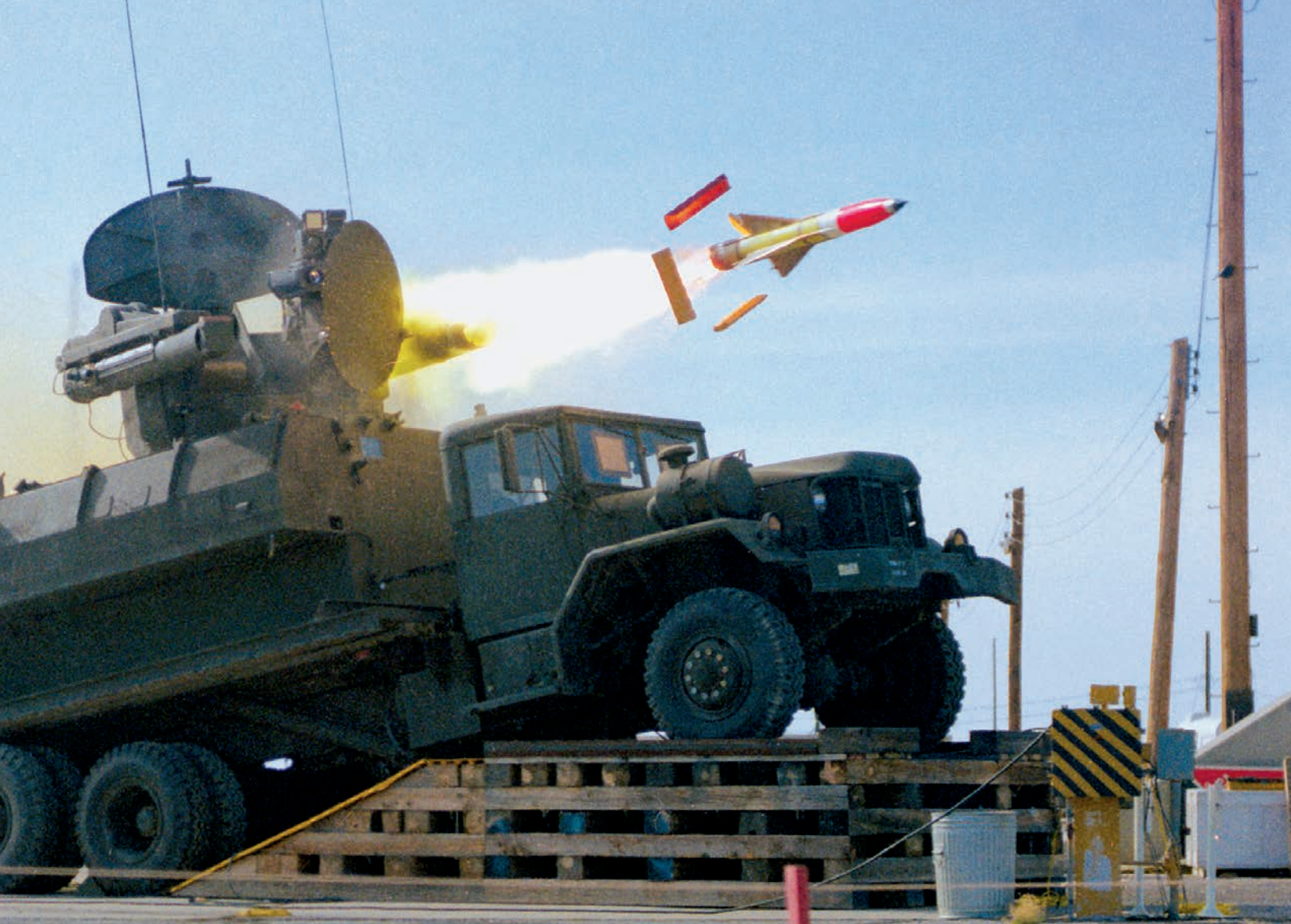
TEKST
Mario Galić

je točna oznaka MILAN. Neki izvori tvrde da ga je razvio konzorcij Euromissile, koji su оформili njemački Daimler-Benz i francuski Aérospatiale. Drugi spominju njemački Messerschmitt-Bölkow-Blohm (MBB), no to nije točno. Razvila ga je francuska tvrtka Nord Aviation i njemačka Bölkow, koja će se poslije *stopiti* u MBB. Vlade Francuske i SR Njemačke 1961. potpisuju Sporazum o razvoju. Razvoj započinje iduće godine, a u operativnu uporabu prvi sustavi MILAN uvode se već 1972. Tijekom desetljeća proizvodnje isporučeno je više od 360 tisuća projektila.

USPJESI I NEUSPJESI

Jednostavan za uporabu, MILAN je vrlo brzo osvojio tržište. Kako se od operatera tražilo samo da ciljnikom prati cilj, a navođenje projektila na cilj obavljala je elektronika, obuka je jednostavna, brza i jeftina. Pomoćnik operatera čak se ne mora zamarati skidanjem lansirne cijevi nakon opaljenja jer ona odleti s lansera u trenutku lansiranja projektila. Domet od dvije tisuće metara bio je više nego zadovoljavajući za europske uvjete. Zadnja izvedenica nosi oznaku MILAN ER te ima domet povećani na tri kilometra. Bila je u ponudi

PROJEKTILI

Foto: US Army / James Cloyd

paneuropske tvrtke MBDA, koja je u međuvremenu *apsorbirala* više europskih tvrtki koje su razvijale i proizvodile projekte. Masa izvornog projektila iznosila je tek 6,7 kg. Masa projektila sustava MILAN ER iznosi čak 13 kg, što ne iznenađuje jer su i oklopi tenkova u međuvremenu jako poboljšani.

MILAN je bio namijenjen pješastvu, a za naoružavanje borbenih vozila i jurišnih helikoptera pokrenut je još jedan europski projekt. Razvijen je protuoklopni vođeni sustav Haut subsonique Optiquement Téléguidé Tiré d'un Tube, u prijevodu: visoko podzvučni, optički, daljinski upravljani, lansiran iz cijevi; poznat pod pokratom HOT. I on je rezultat suradnje tvrtki Nord Aviation i Bölkow pa ne čudi da se zapravo radi o povećanom MILAN-u. Veći projektil značio je i veći domet – 4000 metara. HOT-3, koji je Euromissile ponudio tržištu 1998. godine, imao je domet povećan na 4300 metara. Primarno je bio namijenjen dotadašnjim korisnicima, no kako su se na tržištu pojavili puno napredniji protuoklopni sustavi, nije postigao veći uspjeh i nije u ponudi današnje MBDA-e.

Nisu svi europski projekti protuoklopnih vođenih sustava bili uspješni. Danas ćete teško naći podatke o sustavu ATLAS (Anti-Tank Laser Assisted System). Zajedno su ga, od 1967.

Sustav Roland bio je dovoljno dobar da se za njega zainteresira i SAD. Na kraju ga je ipak nabavio, samo u ograničenim količinama, te postavio lansere na kamione. Na fotografiji je testno lansiranje na poligonu White Sands u Novom Meksiku

do 1973., razvijali britanski British Aircraft Corporation (BAC) i belgijski FN. Konceptijski je bio vrlo napredan, ali i iznimno skup.

Drugi je primjer Anti-Tank Euro Missile (ATEM). Iako su u njegovu razvoju sudjelovale kompanije Aérospatiale, MBB te BAe Dynamics Group, nije uspio pa je danas potpuno zaboravljen.

OD ZASEBNOG DO ZAJEDNIČKOG PROJEKTA

Francuska i SR Njemačka nisu surađivale samo na razvoju protuoklopnih vođenih sustava. Jedan od najuspješnijih programa nastao je na području protuzračne raketne obrane. Riječ je o PZO raketnom sustavu Roland. Ideja o razvoju javila se odvojeno u Francuskoj i SR Njemačkoj. Francuska tvrtka Nord Aviation izradila je 1963. godine

prve idejne studije PZO raketnog sustava za djelovanje na malim visinama protiv jako brzih ciljeva. Projekt je nazvan SABA (Sol-Air Bassa Altitude). Istodobno je njemačka tvrtka Bölkow izradila studije vrlo sličnog PZO sustava i projekt označila kao S-250. Projekti su objedinjeni 1964. Roland je uveden u operativnu uporabu 1977. kao proizvod konzorcija Euromissile.

S obzirom na to da je Roland puno složeniji sustav od MILAN-a i HOT-a, Nord Aviation i Bölkow bili su tek nositelji projekta. Motrilački radar na kraju je isporučivao njemački konglomerat Siemens. Uređaj IFF (identifikacija prijatelj – neprijatelj) za njemačku izvedenicu isporučivao je Siemens, a za francusku tvrtka LMT. Elektrooptički sustav motrenja i navođenja isporučivao je francuski Thomson-CSF. Uključujući i proizvodnju projektila, na projektu Roland bilo je angažirano više od sto tvrtki. Sustav je bio dovoljno dobar da se za njega zainteresira i SAD, koji ga je na kraju i nabavio, ali samo u ograničenim količinama.

Serijska proizvodnja Rolanda završila je 2005. godine. Trenutačno ga navodno rabi samo Nigerija i Katar. Slovenija je svoje Rolande otpisala 2013. godine. I Nord Aviation i Bölkow vrlo su brzo postali dio znatno većih kompanija. Kao i mnogi drugi, i oni će se na kraju utopiti u gigantski paneuropski Airbus. Francuska 1960-ih nije razvijala projekte isključivo sa Saveznom Republikom Njemačkom. Zapravo je jedan

Estonski vojnici lansiraju protuoklopni projektil MILAN na vježbi koju su u svojoj zemlji u ožujku 2017. proveli s Amerikancima. Tijekom desetljeća proizvodnje brojnim korisnicima isporučeno je više od 360 tisuća tih projektila

od najuspješnijih europskih vojnih programa svih vremena razvijen u suradnji s Italijom. Tijekom 1963. započeo je razvoj protubrodskog vođenog projektila za potrebe talijanske i francuske mornarice. Spletom okolnosti projektil se nikad nije našao u francuskom arsenalu. Ima usto i dva naziva. Poznatiji je kao Otomat, dakle spoj imena tvrtki koje su ga razvijale – talijanske OTO Melare i francuske Matre. Talijanska ratna mornarica naziva ga Teseo (hrv. Tezej), po grčkom mitološkom ratniku.

POTOPLJENI RAZARAČ KAO POVOD

Razvoj projektila Otomat započeo je 1967. Neki izvori navode da je dogovoren na brzinu, i to zbog Egipta. Naime, egipatski samonavodeni protubrodski projektil P-15 Termit (NATO-ova oznaka SS-N-2 Styx) sovjetske proizvodnje potopio je 21. listopada 1967. izraelski razarač Eilat. Ako taj motiv baš i nije točan, zasigurno je povećao odlučnost europskih proizvođača da naprave nešto slično.

Za razliku od većine protubrodskih vođenih projektila razvijenih u to vrijeme, a koji su za pogon koristili raketne motore, Otomat je dobio turbomlazni. Poslije će taj pristup primijeniti i Američka ratna mornarica na protubrodskom projektilu Harpoon. Najbolja je odlika turbomlaznog pogona to što omogućava postizanje jako velikih dometa. Najgora je što je puno skuplji od raketnog motora. Potonje je bilo presudno da francuska mornarica odabere protubrodski projektil Exocet umjesto Otomata.

Razvoj projektila Otomat Mk1 dovršen je 1974. Nakon još tri godine testiranja talijanska mornarica uvela ga je u operativnu uporabu. Njezin je Teseo odmah postao glavno oružje hidrokrilnih raketnih topovnjača klase Sparviero. S istisninom od samo 60,6 tona, ali zato s izvanrednom vršnom brzinom od 50 čvorova (brzina krstarenja bila je 45 čvorova), nosile su po dva projektila. No to je imalo svoju cijenu – bile su jako skupe za održavanje pa su do kraja 1999. sve otpisane.

Zanimljivo je da osim talijanske niti jedna druga europska ratna mornarica nije postala korisnik Otomata. No zato je Saudijska Arabija kupila 225 komada, vjerojatno više od Italije, koja ih

Foto: U.S. Army / Staff Sgt. Charlene Moler, 7th Mobile Public Affairs Detachment

je kupila oko 200. Za kupnju su se odlučili i drugi kupci s više kontinenata.

MBDA, koja je uobičajeno *progutala* male proizvođače, još uvijek nudi Otomat. Trenutačno je u prvom planu inačica Otomat Mk2 Block IV. Za nju MBDA tvrdi da ima duljinu veću od šest metara, masu u trenutku lansiranja 780 kilograma te domet u klasi 200 kilometara.

OBUSTAVLJEN I ZABORAVLJEN

MBDA je za talijansku mornaricu razvila znatno napredniji Teseo Mk2/E. Paneuropska tvrtka za njega daje još manje podataka: da je dulji od pet metara i da mu je masa u trenutku lansiranja 700 kg, a da je domet veći od 350 km. Ima usto i smanjen radarski potpis. Teseo Mk2/E u završnoj je fazi testiranja. Prvo uspješno testno lansiranje obavljeno je 14. listopada 2024. Zanimljivo je da najnovija inačica projektila Exocet, naziva MM40 Block 3C, ima sto kilometara manji domet od najnovijeg Tesea. Možda francuska mornarica nije najbolje razmislila kad je odlučila odabrati Exocet umjesto Otomata? Otomat/Teseo uspješna je priča. No još veći projekt, Anti-Surface Ship Missile (ASSM), nije bio uspješan iako su se u njegovu razvoju udružile renomirane tvrtke. S francuske strane sudjelovao je Aérospatiale, s njemačke MBB, a s britanske Hawker Siddeley Dynamics. Cilj je bio razviti supersonični protubrodski projektil u dvije izvedenice – brodskoj i za uporabu s aviona. Masa stoga nije smjela biti veća od 600 kilograma. Za pogon je odabran protočno-mlazni motor jer omogućava brzinu leta veću od dva Macha uz prihvatljivu cijenu. Domet je trebao biti najmanje 180 km. Čak i s današnjim tehnologijama to bi bio vrlo zahtjevan projekt, a pogotovo s onima iz sredine 1970-ih.

Prije nego što je projekt obustavljen napravljeno je tek nekoliko modela za testiranje u zračnom tunelu. Navodno je razvoj protočno-mlaznog motora u tvrtki Bayern-Chemie išao jako dobro. U svakom slučaju, projekt je obustavljen i danas o njemu nema puno podataka. No SSSR, rival zapada, razvio je vrlo sličan projektil H-31. Kineski projektil YJ-12 identičan je ASSM-u. "Vjerojatno posve slučajno", rekli bi sarkastični analitičari.

Foto: U.S. Air Force / MSgt. Don Sutherland / via Wikimedia Commons

PROTURADARSKI I TELEVIZIJSKI

Francuske tvrtke Nord Aviation i Matra početkom 1960-ih zajednički su pokrenule razvoj proturadarskog projektila. Ubrzo je Nord Aviation, zbog uključenosti u previše projekata, otpao. No projekt je onda postao međunarodni: Matri se pridružuje britanski Hawker Siddeley te pokreću razvoj projektila Missile Anti-Radiation Television, tj. Martel.

Francusko ratno zrakoplovstvo trebalo je proturadarski projektil, baš kao i britansko. No na Otoku su željeli i navođeni projektil za uništavanje ciljeva na zemlji. Zbog toga su razvijene dvije izvedenice – AS.37 bila je proturadarska, a AJ 168 televizijski navođena. Zbog isključivo britanske potrebe, AJ 168 bio je donekle samostalan projekt tvrtke Hawker Siddeley. Od Martela je uzeto tijelo, sustav upravljanja krilcima i raketni motor. Na to je dodano televizijsko navođenje i sustav upravljanja. Projektil AJ 168 bio je upravljani daljinski, tako da je operater na ekranu vidio sliku s kamere u nosu projektila te je usmjeravao s pomoću upravljačke palice. To je teoretski mogao činiti i pilot, no u praksi je AJ 168 zahtijevao posebnog operatera, što znači dva člana letačke posade. Zbog toga su projektilom AJ 168 u pravilu naoružavani dvosjedni palubni jurišni avioni Blackburn Buccaneer.

Egipatsko i indijsko zrakoplovstvo navodno još uvijek imaju po nekoliko operativnih Martela.

Taj projektil poslužio je kao osnova za protubrodski vođeni projektil Sea Eagle. Razvila ga je tvrtka British Aerospace Dynamics Limited, poznatija kao BAe Dynamics. Proizvodila je Sea Eagle do 1999., kad se pripojila konzorciju MBDA. *Morski orao* više nije u ponudi, ali još je uvijek u operativnoj uporabi u nekoliko zemalja. S druge strane La Manchea, tvrtka Matra razvila je na osnovama Martela proturadarski projektil Anti-Radar-MATra (ARMAT). Jedina je važna razlika u odnosu na izvorni znatno poboljšani pasivni radarski sustav samonavođenja. ARMAT je prodan Egiptu, Kuvajtu i Iraku. Potonja zemlja intenzivno ga je rabila u borbenim operacijama.

Projektilom AJ 168 u pravilu su naoružavani britanski dvosjedni palubni jurišni avioni Blackburn Buccaneer

REPUBLIKA HRVATSKA
MINISTARSTVO OBRANE

Na temelju točke XI. Odluke ministra obrane o kriterijima za dodjelu stipendija vojnim stipendistima (KLASA: 023-03/23-03/1, URBROJ: 512-01-23-773, od 28. srpnja 2023., i KLASA: 023-03/24-03/1, URBROJ: 512-01-24-618, od 20. prosinca 2024.), Ministarstvo obrane raspisuje

JAVNI POZIV ZA DODJELU STIPENDIJA REDOVITIM UČENICIMA SREDNJIH ŠKOLA

U školskoj godini 2025./2026. Ministarstvo obrane dodijelit će do 500 stipendija redovitim učenicima srednjih škola za mjesta vojnika / mornara u Oružanim snagama Republike Hrvatske:

1. učenicima srednjih škola za zanimanje zrakoplovni tehničar:

- do 16 stipendija učenicima trećih razreda Zrakoplovne tehničke škole Rudolfa Perešina Velika Gorica i Tehničke škole Zadar (mjesto službe: Velika Gorica ili Zemunik Donji)

2. učenicima trogodišnjih srednjih strukovnih škola:

- do 245 stipendija učenicima drugih i trećih razreda svih usmjerenja (mjesto službe: Gospić, Karlovac, Knin, Petrinja, Sinj, Varaždin)
- do 30 stipendija učenicima drugih i trećih razreda kemijskog usmjerenja (mjesto službe: Knin, Velika Gorica)
- do 25 stipendija učenicima drugih i trećih razreda strojarskog usmjerenja (mjesto službe: Benkovac, Bjelovar, Gospić, Karlovac, Knin, Petrinja, Sinj, Slunj, Varaždin, Velika Gorica, Zemunik Donji)
- do 10 stipendija učenicima drugih i trećih razreda elektrotehničkog usmjerenja (mjesto službe: Benkovac, Knin, Orebić, Petrinja, Pula, Slunj)
- do 70 stipendija učenicima drugih i trećih razreda, vozač motornog vozila za upravljanje m/v C kategorije (mjesto službe: Benkovac, Bjelovar, Gospić, Karlovac, Knin, Petrinja, Sinj, Varaždin, Velika Gorica, Zemunik Donji)

3. učenicima četverogodišnjih srednjih škola:

- do 100 stipendija učenicima drugih, trećih i četvrtih razreda tehničkog usmjerenja i gimnazija (mjesto službe: Benkovac, Bjelovar, Gospić, Karlovac, Knin, Orebić, Petrinja, Pula, Slunj, Varaždin, Velika Gorica, Zemunik Donji)

4. učenicima petogodišnjih srednjih medicinskih škola:

- do četiri stipendije učenicima trećih i četvrtih razreda, medicinska sestra / tehničar (mjesto službe: Zagreb).

U skladu s odredbama Pravilnika o načinu i uvjetima sklapanja ugovora o kadetskoj službi i ugovora o stipendiranju (Narodne novine, br. 50/23 i 55/24.), Ministarstvo obrane osigurava mjesečnu stipendiju za vojne stipendiste – učenike u sljedećim iznosima:

- 2. razred srednje škole – 100,00 eura
- 3. razred srednje škole – 120,00 eura
- 4. i 5. razred srednje škole – 150,00 eura.

Izrazi koji se koriste u javnom pozivu, a imaju rodno značenje, odnose se jednako na muški i ženski spol.

Kandidati – učenici srednjih škola mogu se prijaviti za dodjelu stipendije tijekom srednjoškolskog obrazovanja putem Prijavnog obrasca za stipendiranje učenika srednjih škola. Uz Prijavni obrazac kandidati trebaju ispuniti Izjavu o iskazu interesa za mjesto službe vojnika / mornara u Oružanim snagama Republike Hrvatske. Prijavni obrazac i Izjavu o iskazu interesa kandidati mogu preuzeti na web-stranici Ministarstva obrane <https://www.morh.hr> (Karijera u MORH-u/Natječaj i oglasi).

Prijavu za dodjelu stipendija podnose punoljetni učenici osobno, a za maloljetne učenike roditelj odnosno skrbnik.

Rok za podnošenje prijava je **30. rujna 2025.**

Kandidati se prijavljuju u propisanom roku na adresu: Središnjica za upravljanje osobljem, Ilica 256b, 10 000 Zagreb.

UVJETI KOJE KANDIDATI MORAJU ISPUNJAVATI:

- državljanstvo Republike Hrvatske
- prijavljeno prebivalište u Republici Hrvatskoj neprekidno najmanje jednu godinu do dana objave javnog poziva
- redoviti učenik srednjih škola za koje je Ministarstvo obrane objavilo javni poziv
- opći uspjeh najmanje 3,00 u školskoj godini koja prethodi godini za koju se dodjeljuju stipendije
- da nije korisnik stipendije u svrhu zaposlenja kod drugog poslodavca
- da nije pravomoćno osuđivan za kaznena djela navedena u članku 35. stavku 1. podstavku 2. Zakona o službi u Oružanim snagama Republike Hrvatske (Narodne novine, br. 73/13, 75/15, 50/16, 30/18, 125/19, 155/23, 158/23 i 14/24.).

Nakon podnošenja prijave, po pozivu Ministarstva obrane, učenici koji ispunjavaju uvjete javnog poziva upućuju se na zdravstvene preglede u Zavod za zrakoplovnu medicinu Zagreb ili u Zavod za pomorsku medicinu Split te na provjeru tjelesne spremnosti u skladu s odredbama Pravilnika o utvrđivanju zdravstvenih, psihičkih, tjelesnih i sigurnosnih uvjeta za prijam u službu u Oružane snage Republike Hrvatske (Narodne novine, br. 37/24 i 84/24.), propisanim za način i kriterije provedbe zdravstvenih pregleda kandidata za onu kategoriju vojnog osoblja za koju se prijavljuju.

Kandidati trebaju priložiti:

- ispunjen Prijavni obrazac i Izjavu o iskazu interesa za mjesto službe
- presliku osobne iskaznice ili domovnice i rodno lista
- presliku svjedodžbe kojom se dokazuje opći uspjeh najmanje 3,00 u školskoj godini koja prethodi godini za koju se dodjeljuju stipendije
- dokument kojim se dokazuje upis u razred za koji se dodjeljuju stipendije
- potvrdu o prebivalištu
- uvjerenje da nije pokrenut kazneni postupak, ne starije od šest mjeseci.

Nakon zaprimanja prijave Ministarstvo obrane pozvat će zainteresirane kandidate – učenike srednjih škola na odabirni postupak.

U odabirnom postupku kandidati moraju zadovoljiti zdravstvene, psihičke, tjelesne i sigurnosne kriterije za kategoriju osoblja za koju se prijavljuju.

Kandidati – učenici koji zadovolje kriterije odabirnog postupka moći će s Ministarstvom obrane potpisati ugovor o stipendiranju, na temelju kojeg će primati stipendiju tijekom srednjoškolskog obrazovanja. Nakon završetka redovitog srednjoškolskog obrazovanja, na temelju ugovora o stipendiranju primaju se u službu u Oružane snage Republike Hrvatske prema propisanoj proceduri.

Informacije u vezi s javnim pozivom kandidati mogu dobiti u Središnjici za upravljanje osobljem (tel. 01/3784-812 i 01/3784-814).

REPUBLIKA HRVATSKA
MINISTARSTVO OBRANE

Na temelju točke XI. Odluke ministra obrane o kriterijima za dodjelu stipendija vojnim stipendistima (KLASA: 023-03/23-03/1, URBROJ: 512-01-23-773, od 28. srpnja 2023., i KLASA: 023-03/24-03/1, URBROJ: 512-01-24-618, od 20. prosinca 2024.), Ministarstvo obrane raspisuje

JAVNI POZIV ZA DODJELU STIPENDIJA REDOVITIM STUDENTIMA IZ PODRUČJA INFORMACIJSKO-KOMUNIKACIJSKIH TEHNOLOGIJA

Stipendije se dodjeljuju redovitim studentima na sveučilišnim ili stručnim studijima akreditiranim u znanstvenim poljima elektrotehnika, računarstvo, informacijsko-komunikacijske znanosti i drugim srodnim studijima iz područja informacijsko-komunikacijskih tehnologija u akademskoj godini 2025./2026., kako slijedi:

- do 10 stipendija studentima koji studij završavaju u 2026. godini
- do 10 stipendija studentima koji studij završavaju u 2027. godini
- do 10 stipendija studentima koji studij završavaju u 2028. godini
- do 10 stipendija studentima koji studij završavaju u 2029. godini.

Izrazi koji se koriste u javnom pozivu, a imaju rodno značenje, odnose se jednako na muški i ženski spol.

U skladu s odredbama Pravilnika o načinu i uvjetima sklapanja ugovora o kadetskoj službi i ugovora o stipendiranju (Narodne novine, br. 50/23 i 55/24.), Ministarstvo obrane osigurava mjesečnu stipendiju za vojne stipendiste – studente u sljedećim iznosima:

- 1. godina studija – 300,00 eura
- 2. godina studija – 400,00 eura
- 3. godina studija – 500,00 eura
- 4. godina studija – 600,00 eura
- 5. godina studija – 700,00 eura.

Kandidati se mogu prijaviti za dodjelu stipendije tijekom redovitog sveučilišnog ili stručnog studija putem prijavnog obrasca za stipendiranje studenata koji se može preuzeti na web-stranici Ministarstva obrane <https://www.morh.hr> (Karijera u MORH-u/Natječaj i oglasi).

Rok za podnošenje prijava je 31. listopada 2025.

Uvjeti koje kandidati moraju ispunjavati:

- državljanstvo Republike Hrvatske
- prijavljeno prebivalište u Republici Hrvatskoj neprekidno najmanje jednu godinu do dana objave javnog poziva
- redoviti studenti sveučilišnih ili stručnih studija iz područja informacijsko-komunikacijskih tehnologija koji su sve godine studija upisali redovito bez ponavljanja godine
- opći uspjeh najmanje 3,00 u zadnjoj godini obrazovanja
- da nisu korisnici stipendije u svrhu zaposlenja kod drugog poslodavca
- da nisu pravomoćno osuđivani za kaznena djela navedena u članku 35. stavku 1.

podstavku 2. Zakona o službi u Oružanim snagama Republike Hrvatske (Narodne novine, br. 73/13, 75/15, 50/16, 30/18, 125/19, 155/23, 158/23 i 14/24.).

Nakon podnošenja prijave, po pozivu Ministarstva obrane, kandidati koji ispunjavaju uvjete javnog poziva upućuju se na zdravstvene preglede u Zavod za zrakoplovnu medicinu Zagreb ili u Zavod za pomorsku medicinu Split te na provjeru tjelesne spremnosti u skladu s odredbama Pravilnika o utvrđivanju zdravstvenih, psihičkih, tjelesnih i sigurnosnih uvjeta za prijam u službu u Oružane snage Republike Hrvatske (Narodne novine, br. 37/24 i 84/24.), propisanim za način i kriterije provedbe zdravstvenih pregleda kandidata za onu kategoriju vojnog osoblja za koju se prijavljuju.

Kandidati trebaju priložiti:

- ispunjen Prijavni obrazac za stipendiranje studenata
- presliku osobne iskaznice ili domovnice i rodnog lista
- dokaz o prosjeku ocjena svih predmeta završnog razreda srednjoškolskog obrazovanja za studente prve godine studija, a studenti viših godina studija dokaz o prosjeku ocjena svih ispita prethodno završene godine studija
- dokument kojim se dokazuje upis na sveučilišne ili stručne studije akreditirane u znanstvenim poljima elektrotehnika, računarstvo, informacijsko-komunikacijske znanosti i drugim srodnim studijima iz područja informacijsko-komunikacijskih tehnologija u akademskoj godini 2025./2026.
- potvrdu o prebivalištu
- uvjerenje da nije pokrenut kazneni postupak, ne starije od šest mjeseci.

Kandidati se prijavljuju, odnosno dostavljaju dokaze o ispunjavanju uvjeta u propisanom roku elektronički na adresu e-pošte: prijam_dvs@morh.hr ili pismeno na adresu: Središnjica za upravljanje osobljem, Ilica 256b, 10 000 Zagreb.

Nakon zaprimanja prijave Ministarstvo obrane pozvat će zainteresirane kandidate na odabirni postupak.

U odabirnom postupku kandidati moraju zadovoljiti zdravstvene, psihičke, tjelesne i sigurnosne kriterije za kategoriju osoblja za koju se prijavljuju.

Kandidati koji zadovolje kriterije odabirnog postupka moći će s Ministarstvom obrane potpisati Ugovor o stipendiranju, na temelju kojeg će primati stipendiju tijekom akademskog obrazovanja. Nakon završetka redovitog akademskog obrazovanja, na temelju Ugovora o stipendiranju primaju se u službu u Oružane snage Republike Hrvatske prema propisanoj proceduri.

Informacije u vezi s javnim pozivom kandidati mogu dobiti u Središnjici za upravljanje osobljem (tel. 01/3784-812 i 01/3784-814).

PRIČE O DOMOVINSKOM RATU

Ministarstvo hrvatskih branitelja raspisalo je i prošle godine natječaj za najbolju priču o Domovinskom ratu, na koji se ponovno javio velik broj učenika. I ovaj je natječaj pokazao zanimanje djece za tematiku vezanu uz Domovinski rat, što je još jedna potvrda tog iznimno poticajnog projekta. Na natječaj su se drugi put javili i učenici srednjih škola iz Bosne i Hercegovine koje izvode nastavu prema nastavnom planu i programu na hrvatskom jeziku. U ovom broju donosimo petu od šest priča učenika iz Hrvatske koje su pisano pohvaljene sukladno preporuci Povjerenstva za vrednovanje

KAKO JE MOJA OBITELJ DOŽIVJELA 18. 11. 1991.?

Na poticaj moje prof. povijesti razgovarala sam s mamom Ljiljanom Gojević koja je za vrijeme Domovinskog rata studirala na PMF-u, u Zagrebu. Ona mi je ispričala o događajima Domovinskog rata iz njenih cipela i iz cipela njezine obitelji.

Živjela je sa svojim roditeljima u Zagrebu i osim čestih uzbuna, nije imala većih poteškoća iako je to bilo vrijeme velike neizvjesnosti. U vojarnama su još uvijek bili vojnici JNA i prijetili su da će pucati na Plivu blizu koje su živjeli. U Zagrebu su se počela čistiti i pripremati skloništa te pripremati zalihe hrane i vode... Mama je bila mlada, nije znala što je rat te nije imala sliku kako će on izgledati. Baka i djed su se sjećali Drugog svjetskog rata. Baka je strahovala, posebice od gladi jer je kao dijete gladovala tijekom rata.

Za to vrijeme bakina je obitelj živjela na ratom zahvaćenom području. Obitelj moje bake, prezimena Čulina, živjela je u Posedarju, blizu Masleničkog mosta gdje prema Ravnim kotarima postoje mjesta sa srpskim stanovništvom. Pobuna iz Knina se proširila i po tim mjestima i napetost je rasla. U Posedarju su živjele bakine sestre i njihove obitelji, a u jednoj kući, također u Posedarju je živjela moja prabaka Grla koja je tada imala 88 godina, moj pradi

**Cvita
Gojević,**
učenica
4. razreda
IV. gimnazije,
Zagreb

Frane koji je imao 92 godine te bakina neudata sestra Lujka koja se o njima brinula. Nakon nekog vremena svima je bilo jasno da će morati otići iz sela. Usprkos tomu što je narod već počeo odlaziti, moj se pradi nikako nije mogao pomiriti s tim i nije htio napustiti selo. Nije želio otići jer je on u mladosti radio na poljima u tim srpskim selima (Islam Grčki), znao je mnoge ljude iz tih mjesta i njihove obitelji, bili su povezani i njemu je bilo nezamislivo da sada te obitelji kreću u rat na njegovo selo. Međutim, jednog dana u rujnu upravo oko pradiidovog 92. rođendana, stigla je naredba da se svi civili moraju iseliti pa je i pradi morao popustiti. Spremili su se i autobusom bili prevezeni u Zadar, gdje je bakina sestra Lujka imala mali stan te su se tamo smjestili. Stan se nalazi na samom ulazu u Zadar, tadašnjem Bulevaru i to u smjeru prema srpskim selima odakle će se kasnije pucati po Zadru. U tom su malom stanu osim njih troje (Lujka, prabaka i pradi), živjeli još neki rođaci koji su se također tu sklonili, ukupno njih osmero u četrdesetak kvadrata. Tijekom napada na Zadar obitelj se povlačila u podrum i drvarnice u zgradi. Međutim, moj je pradi teško hodao, onemoćao je i nije svako toliko mogao silaziti dolje u sklonište pa ga je teta Lujka posjela u WC na stolicu jer je ta prostorija bila u centru stana. To je značilo da je za vrijeme uzbuna pradi bio potpuno sam, a ponekad je sjedio u mraku ako nije bilo struje po više sati. I danju i noću... Bio je

Fotoarhiva HVG.hr

tužan što je napustio svoje selo, pogodilo ga je to što su njegovi "susjedi", nekada prijatelji, u ratu protiv njega. Samoća u stanu za vrijeme uzbuna, a i činjenica da je u svojoj starosti po treći put žrtva rata, ostavile su duboku tugu u njegovom srcu. Moj je pradjed inače rođen 1899. godine. Bio je tinejdžer za vrijeme Prvog svjetskog rata, otac šestero djece tijekom Drugog svjetskog rata i sada, opet, u starosti proživljava Domovinski rat. Počeo se polako gasiti.

Bilo je teško dolaziti do informacija kakvo je stanje u Zadru. Telefonske su veze bile loše i preopterećene jer su i mnogi drugi zvali svoje obitelji. Često su ostajali bez struje ili su ljudi bili u skloništima. Tako da je moja baka često zvala Zadar i s posla i od kuće, a najuspješnije dobivanje bilo je preko noći. Znalo se događati da su ih prespajali na taj broj, ali ne u Zadru nego u nekom drugom gradu pa su im se javljali ljudi iz drugih dijelova Hrvatske, ali su svi bili razumni i nitko se nije ljutio što su ih budili u gluho doba noći. A onda se približavao 18. studeni. Pradida je sve više onemoćao, ležao je u krevetu i plakao, a teta Lujka ga je tješila da ne bude tužan jer je ipak poživio lijepi broj godina. Pradida joj je na to rekao jednu rečenicu koju moja mama i danas često ponovi: "E dite moje, to je sve prošlo ka u vohoru" (tako brzo). Tog je jutra u ponedjeljak, 18. 11. koji je za cijelu Hrvatsku značajan datum, umro moj pradjed baš za vrijeme intenzivnih napada na Zadar. Zbog napada tog dana nije nitko mogao doći po njegovo tijelo i odvesti ga u mrtvačnicu. Postavilo se pitanje što napraviti s njim u stanu u kojem je živjelo osmero ljudi te gdje ga pokopati dok traju napadi na Zadar. Htio je biti pokopan u Posedarju, njegovom rodnom selu, a kako nisu imali grobno mjesto u Zadru, morali su nekako doći do Posedarja. Teta je Lujka prije radila u zdravstvu pa je molila neke poznate ljude iz zadarske bolnice bi li oni mogli poslati mrtvačka kola, no nije imalo smisla ugrožavati tuđe živote zbog toga. "Treba čekati da napadi stanu", rekli su joj. Te je noći, s ponedjeljka

na utorak teta Lujka bila prisiljena spavati u istom krevetu s tije-
lom svoga tate. Sljedeće su se jutro napadi smirili pa je pradida bio odvezen u mrtvačnicu na gradsko groblje, a teta je krenula sređivati pogreb. Put od Zadra do Posedarja, inače dug oko 20 km bio je presječen zbog okupiranja tog područja te se moralo ići okolo, prema mostu za Pag pa se kroz okolna sela dolazilo do Posedarja. U Posedarje se nije moglo ući pa su teti vojnici, na ulazu u selo, rekli da će samo lijes staviti u otvoreni grob kada budu mogli, a teta se složila i s tim da mu neće napraviti sprovod. To je bilo dogovoreno u utorak, a iz Zadra će osoba, koju je teta našla, prevesti lijes u srijedu ujutro. Sutradan je teta došla preuzeti lijes s pradidom u Zadru, ali se ispostavilo da njega ni u jednom hladnjaku u mrtvačnici nije bilo. Nastala je panika u potrazi za pokojnikom, a istovremeno su kamionima dovozili poubijane ljude iz Škabrnje, njih gotovo 60. Svi su na groblju bili potreseni tim događajem iz Škabrnje, ali i dalje je ostalo pitanje gdje je nestao pradida Frane Čulina? Nakon nekoliko sati potrage shvatili su da je jedna bakica, koja je također bila izbjeglica, bila u hladnjaku, a njen je sprovod bio jučer. Njezina je obitelj iskoristila vrijeme primirja u utorak popodne pa je pokopala svoju pokojnicu, ali se međutim ustanovilo da su u žurbi umjesto nje pokopali pradidu. "Utjeha mojoj teti bila je da je barem imao dostojan sprovod sa svećenikom", nasmijala se mama. Dobili su nalog da se grob ponovo otvori te su bakicu stavili na pravo mjesto, a pradidin lijes izvadili. Na početku se razmišljalo obavijestiti novine o ovoj nemiloj zabuni, ali s obzirom na to da su bila ratna zbivanja i da to nitko nije napravio namjerno, nisu htjeli komplicirati ionako tešku situaciju, pa ta obitelj nikada nije saznala što se dogodilo. Znam da danas to zvuči smiješno, ali njima tada nije bilo do šale. Kada su konačno preuzeli lijes i mrtvačkim kolima stigli do Posedarja, već je padala noć. To i ne bi bio problem, ali upravo je započeo napad na selo. Vojnici nisu htjeli preuzeti lijes od tete jer nisu znali kad će napad prestati. Tako se teta morala sa pradidom vratiti u Zadar. "Možete zamisliti izraze lica tih ljudi na groblju u Zadru kada se teta vratila s pradjedom, opet", nasmija se ponovo moja mama. Na kraju su rođaci ponudili svoje grobno mjesto u Zadru, pradida je tamo bio privremeno pokopan, a kada se sve smirilo, prebacili su ga u rodno selo. Prabaku su nakon toga uspjeli dovesti do Zagreba tako da je ona ostatak Domovinskog rata provela ondje. A teta se Lujka vratila u Posedarje i tamo dočekala akciju Maslenica i kraj rata. Hvala Bogu, pa je cijela moja obitelj bila sačuvana i nitko nije smrtno stradao.

OLUJA JE POKAZALA

Geostrateški položaj Republike Hrvatske uoči operacije Oluja bio je znatno povoljniji nego prethodnih godina. Operacije Bljesak, te Ljeto 95 na području Bosanskog Grahova i Glamoča, znatno su poremetile crte obrane i logističke tokove tzv. Republike Srpske Krajine. Time je stvoren taktički prostor za manevar i strateška dubina potrebna za provedbu odlučne operacije velikih razmjera. Istodobno su međunarodni odnosi pokazivali rastuću spremnost ključnih zapadnih aktera, prije svega Sjedinjenih Američkih Država, za rješavanje krize u

bivšoj Jugoslaviji ravnotežom vojnih snaga na terenu. Na unutarnjem je planu Hrvatska vojska 1994. i 1995. doživjela znatnu transformaciju u organizacijskom, operativnom i logističkom smislu. Izgrađen je učinkovit sustav zapovijedanja, provedene su intenzivne obuke, a logistička potpora i operativna spremnost snaga dosegnule su razinu nužnu za provedbu višednevne napadne operacije na više smjerova. Posebnu važnost imala je koordinacija s Ministarstvom unutarnjih poslova, čije su specijalne postrojbe imale ključnu ulogu u urbanim borbama i brzim prodorima.

DOMOVINSKI RAT

Republika Hrvatska nalazila se u kolovozu 1995. na prekretnici – i vojno, i politički. Nakon gotovo četiri godine obrambenog rata, dugotrajnih pregovora bez rezultata i brojnih diplomatskih pokušaja mirne reintegracije okupiranih područja, postalo je jasno kako se pitanje teritorijalne cjelovitosti više ne može rješavati isključivo za pregovaračkim stolom. Okolnosti na širem području jugoistočne Europe, ponajprije u Bosni i Hercegovini, otvorile su prostor za stratešku inicijativu koju je hrvatski državni i vojni vrh spremno iskoristio

TEKST

Tomislav Vidaković

FOTO

arhiva Hrvatskog vojnika

SPREMNOST I SNAGU

Na neprijateljskoj strani, srpske snage bile su strateški izolirane, demoralizirane unutarnjim podjelama, politički neusklađene i operativno potkapacitirane. Njihova sposobnost za širu obrambenu operaciju bila je znatno smanjena, posebno nakon pada ključnih logističkih točaka u zapadnoj Bosni. Jugoistočna Europa nalazila se usto pod sve snažnijim pritiskom međunarodne zajednice

za prekid neprijateljstava i početak konkretnih mirovnih procesa, čime je otvoren prostor za legitimnu vojnu akciju Hrvatske usmjerenu na oslobađanje vlastitog državnog teritorija.

SINERGIJA VOJNOG PLANIRANJA I POLITIČKE ODLUKE

U takvom kontekstu operacija Oluja nije bila samo vojnodoktrinarna odluka već strateški odgovor na akumulirane sigurnosne izazove, političku stagnaci-

DOMOVINSKI RAT

ju i humanitarnu tragediju izazvanu godinama okupacije i protjerivanja stanovništva. Oluja je bila i primjer uspješne integracije vojnoobavještajnog rada, strateške procjene, političke odlučnosti i operativne spremnosti, čime je otvoren put za završne procese reintegracije i dugoročnu stabilizaciju prostora.

Zadnji pokušaji političkog dogovora i mirnog razrješenja pitanja okupiranih područja, na inzistiranje predstavnika UN-a i Međunarodne konferencije o bivšoj Jugoslaviji, održani su 3. kolovoza 1995. u Genthodu kod Ženeve. Izaslanstvo pobunjenih Srba još je jednom, po tko zna koji put, odbilo prijedlog hrvatskog izaslanstva o neodgodivoj mirnoj reintegraciji okupiranih područja u državopravni okvir RH. Time je nestala i posljednja politička prepreka za pokretanje operacije Oluja. Temeljna je zamisao operacije bila: istodobnim napadom na više smjerova probiti obranu pobunjenih Srba, osloboditi cjelokupno okupirano područje sjeverne Dalmacije, Like, Korduna i Banovine te izbiti na međunarodno priznate granice RH s BiH, uz istodobnu odsudnu obranu istočne Slavonije i

krajnjeg juga Hrvatske, te spriječiti srpsko osvajanje zaštićene zone Bihaća.

Ključne su zadaće u prvoj fazi operacije bile: ovladavanje prilazima Kninu, prijevajima na Velebitu i Ljubovu te proboj na smjeru napada 1. gbr (Glibodol – Plitvice – Tržačka Raštela) i 2. gbr (Gora – Banski Grabovac – Obljaj). Glavni napadi planirani su na smjerovima Bosansko Grahovo – Knin i Josipdol – Plaški – Tržić s ciljem razbijanja srpskih snaga na dva dijela, spajanja sa snagama 5. korpusa Armije BiH te oslobađanja Knina, središta srpske pobune. Nakon proboja prve crte obrane pobunjenih Srba, u drugoj fazi operacije trebalo je uvesti svježe snage i nastaviti napad prema državnoj granici RH s BiH.

Nakon početnog djelovanja snaga HRZ-a i uništenih neprijateljskih sustava veze te topničke pripreme po vojnim ciljevima, na svim smjerovima napada hrvatske snage krenule su u akciju istodobno iz tridesetak pravaca na bojišnici dugoj gotovo 700 kilometara. Udarnu snagu na glavnim pravcima napada činile su gardijske brigade potpomognute 1. HGZ-om, Specijalnom policijom MUP-a te domobranskim i pričuvnim postrojbama. Zadaća ZP-a Split bila je razbiti snage 7. korpusa SVK-a i osloboditi okupirano područje sjeverne Dalmacije. Snage su bile podijeljene u četiri operativne grupe – Zadar, Šibenik, Sjever i Sinj, s tim da je glavna snaga bio OG Sjever s 4. i 7. gardijskom brigadom HV-a, koje su već u operaciji Ljeto 95 stvorile preduvjete da s vrhova Dinare krenu prema Kninu. Glavni napad snaga planiran je na pravcima Bosansko Grahovo

Tadašnji predsjednik RH dr. Franjo Tuđman posjetio je zapovjedno središte operacije

– Knin, Jasenice – Muškovci i Uniški doci – Uništa – Kijevo. Planirano je i presijecanje komunikacija Knin – Gračac i Obrovac – Gračac, s ciljem okruženja i oslobođenja Knina.

Zadaća ZP-a Gospić bila je razbijanje obrane Ličkog korpusa SVK-a, presijecanje srpskih snaga u širem području Plitvičkih jezera, te na crti Kapela Korenička – Tržačka Raštela spajanje sa snagama 5. korpusa ABiH. U drugoj fazi trebalo je osloboditi cjelokupno područje Like i izbiti na državnu granicu s BiH. Glavni je napad planiran na smjeru Glibodol – Lička Jasenica – Saborsko – Selište Drežničko – Tržačka Raštela – državna granica. Pomoćni su napadi planirani na smjerovima Čanak – Trnavac – Homoljačko polje – Ličko Petrovo Selo i Novi Lički Osik – Ljubovo – Bunić.

USKLAĐENOST HRVATSKE VOJSKE I MUP-a

Između zbornih područja Gospić i Split svoju su zonu odgovornosti na Velebitu imale snage Specijalne policije MUP-a RH sa zadaćom ovladavanja područjem Mali Golić – Sv. Rok – Gračac – Prezid, presijecanja ceste Medak

Temeljna je zamisao operacije bila: istodobnim napadom na više smjerova probiti obranu pobunjenih Srba, osloboditi cjelokupno okupirano područje sjeverne Dalmacije, Like, Korduna i Banovine te izbiti na međunarodno priznate granice RH s BiH

– Gračac, zauzimanja glavnog čvorišta veze srpskih snaga radiorelejnog objekta Čelavac te stavljanja pod nadzor prometnice Jasenica – Zaton – Muškovci – Prezid. U nastavku operacije trebale su se spojiti sa snagama HV-a i izvršiti prodor prema granici RH s BiH u području Donjeg Lapca. Prvog su dana operacije snage Specijalne policije MUP-a RH (ukupno 1500 pripadnika i 700 u pričuvu) krenule u napad s Velebita raspoređene na glavnom i četirima pomoćnim smjerovima. Područje kretanja u napad protezalo se od Ivinih vodica i Svetog brda na zapadu do Bukve i Tulovih greda na istoku i vodilo je prema utvrđenim srpskim položajima Malom Alanu, sjevernom podnožju Velebita i prometnici Medak – Sveti Rok – Gračac – Obrovac. Snage Specijalne policije na početne su položaje, kako bi se što više približile srpskim položajima, uvedene i raspoređene pješice u najvećoj tajnosti sa svom logističkom i medicinskom potporom.

Zadaća ZP-a Karlovac bila je razbiti obranu 21. korpusa SVK-a i neutralizirati srpske topničko-raketne sustave te tako onemogućiti razaranje gradova i industrijskih kapaciteta u svojoj zoni odgovornosti; oslobađanje šireg područja Ogulina, Karlovca i Korduna te sprečavanje mogućeg protuudara srpskih snaga u međurječju Korane i Mrežnice. Plan je bio nasilnim prelaskom rijeka Kupe i Korane odsjeći Turanj te potom izvršiti prodor pravcem Karlovac – Babina gora – Vojnić. Na području Plaškog plan je bio dvostrukim obuhvatom okružiti mjesto i ovladati crtom Primišlje – Obljajac – Veliki Pištenik. Nakon izvršavanja tih zadaća, u su-

Postrojbe HRZ-a dale su golem doprinos u VRO Oluja

DOMOVINSKI RAT

radnji s dijelom snaga ZP-a Zagreb i ZP-a Gospić, trebalo je osloboditi cijeli Kordun i izbiti na državnu granicu s BiH.

Bilo je planirano prostor Banovine okružiti iz nekoliko pravaca. Udar na snagu u pravcu Petrinje, gdje je neprijatelj pružao žestok otpor, i dalje prema Glini, bila je 2. gardijska brigada.

Za oslobađanje Banovine zadužene su bile postrojbe Zbornog područja Zagreb i Zbornog područja Bjelovar. Njihova je zadaća bila da spremnim snagama te s ojačanjima podstožernih postrojbi GS-a HV-a i specijalnih snaga MUP-a razbiju obranu 39. korpusa SVK-a, oslobode Banovinu, spoje se sa snagama 5. korpusa ABiH na širem području sela Obljaja i Žirovca te izbiju na državnu granicu. Operaciju je trebalo provesti na trima smjerovima – prema Petrinji, Hrvatskoj Kostajnici i Glini. U prvoj su fazi glavne snage zbornih područja trebale odsjeći Petrinju, uništiti ili natjerati na bezuvjetnu predaju okružene srpske snage i osloboditi grad. Na pomoćnom su pravcu snage ZP-a Zagreb trebale pravcem Sunja – Mračaj osloboditi Hrvatsku Kostajnicu, a u drugoj fazi osloboditi Glinu, izbiti na crtu od Obljaja do Žirovca i spojiti se s postrojbama 5. korpusa Armije BiH. Nakon toga hrvatske su snage trebale uništiti preostale snage 39. banijskog korpusa

U samo 84 sata vojno-redarstvene operacije Oluja, u kojoj je bilo angažirano gotovo 200 000 hrvatskih vojnika, oslobođeno je više od 10 000 četvornih kilometara dotad okupiranog područja

SVK-a na području Zrinske gore i izići na državnu granicu. Zadaća snaga ZP-a Bjelovar bila je prijeći Savu, razbiti neprijateljske snage na desnoj obali, izvršiti napad glavnim snagama na pravcu Jasenovac – Hrvatska Dubica, a pomoćnim na pravcu Orahova – Hrvatska Dubica, osloboditi Hrvatsku Dubicu i izbiti na cestu Hrvatska Dubica – Sunja te se spojiti sa snagama ZP-a Zagreb. Postrojbe 3. i 5. gardijske brigade za to su vrijeme bile u stanju pripravnosti na krajnjem istoku Hrvatske u slučaju eventualnih neprijateljskih pokreta te pod zapovijedanjem ZP-a Osijek. ZP Osijek imao je obrambenu zadaću kodnog naziva Fenix, čiji je cilj bio onemogućiti prodor srpskih snaga na pravcima Šid – Županja i Ernestinovo – Čepin, te stvoriti preduvjete za prelazak u napadno djelovanje na pravcu Borinačka kosa – Bobotski kanal – Trpinja. Zadaća Južnog bojišta bila je organizacija obrambene operacije krajnjeg juga Hrvatske, kodnog ime-

Za oslobađanje Banovine zadužene su bile postrojbe ZP-a Zagreb i ZP-a Bjelovar. Njihova je zadaća bila da spremnim snagama te s ojačanjima podstožernih postrojbi GS HV-a i specijalnih snaga MUP-a razbiju obranu 39. korpusa SVK-a, oslobode Banovinu, spoje se sa snagama 5. korpusa ABiH

Prvog je dana operacije prodor postrojbi Hrvatske vojske po dubini iznosio pet do petnaest kilometara, a neprijateljska su uporišta dovedena u okruženje ili poluokruženje. Već je drugog dana operacije izvršeno 80 posto planiranih borbenih zadaća

na Maestral, prema Hercegovačkom korpusu VRS-a i snagama Vojske Jugoslavije.

GLAVNINA ZADAĆA OSTVARENA DO DRUGOG DANA

HRZ je tijekom Oluje pružao zrakoplovnu potporu snagama HKoV-a na pravcima napada, osiguravao protuzračnu obranu teritorija Hrvatske s težištem na prostoru Zagreb – Karlovac – Sisak – Kutina i području Sinja, obavljao izvidničke letove, prevozio kopnene snage u cilju njihova manevra i evakuirao ranjenike. U Oluji su bili angažirani njegovi cjelokupni ljudski i materijalni resursi – 17 borbenih aviona MiG-21, tri transportna zrakoplova, pet borbenih i devet transportnih helikoptera Mi-8, zrakoplov An-2 za elektroničko izviđanje i helikopter Mi-24 za elektroničko-termovizijsko izviđanje, a djelo-

Oluja nije bila samo pobjeda na bojištu već i potvrda sposobnosti Hrvatske da samostalno oblikuje sigurnosnu arhitekturu vlastitog prostora

valo se sa svih aerodroma i uzletišta u Hrvatskoj. Udari HRZ-a bili su prvotno usmjereni na utvrđene srpske vojne objekte i položaje na dominantnim kotama, središta veze, zapovjedna mjesta, skladišta, topništvo i oklopništvo srpskih postrojbi, a poslije je uglavnom pružao paljbenu potporu hrvatskim snagama u napadnim djelovanjima.

HRM je Oluju proveo u povišenom stupnju borbene spremnosti, pripremljen za aktivnu pomorsku obranu s težištem na protubrodskoj, protupodmorničkoj i protuminskoj borbi. Pomorska obrana na sjevernom i srednjem Jadranu provedena je prema zapovijedi Turs-95, a na južnom Jadranu u sklopu obrambene operacije Maestral u sastavu Južnog bojišta.

Prvog je dana operacije prodor postrojbi Hrvatske vojske po dubini iznosio pet do petnaest kilometara, a neprijateljska su uporišta dovedena u okruženje ili poluokruženje. Već je drugog dana operacije izvršeno 80 posto planiranih borbenih zadaća. Većina je okupiranih hrvatskih gradova oslobođena, među njima u prvim danima operacije Hrvatska Kostajnica, Petrinja, Glina, Slunj, Gračac, Obrovac, Drniš... Ulaskom snaga 4. i 7. gardijske brigade 5. kolovoza u Knin i njegovim

oslobađanjem ostvaren je najvažniji strateško-politički i vojni cilj ne samo operacije Oluja nego i cijelog Domovinskog rata.

Samo koji dan poslije i na sjevernom su dijelu bojišnice neprijateljske snage 21. kordunskog korpusa prisiljene potpisati predaju. Naime, nakon probijanja srpskih crta na više pravaca na području Korduna i Banovine, Kordunski korpus započeo je 6. kolovoza izvlačenje. Glavni stožer HV-a zapovjedio je hrvatskim snagama da prekinu napadna djelovanja na području Vojnić – Vrginmost – Glina zbog tvrdnji predstavnika UNCRO-a (United Nations Confidence Restoration Operation) da će se srpske snage predati. No, srpska je strana time samo željela dobiti na vremenu te su istog dana borbena djelovanja nastavljena. Nakon dva dana napredovanja hrvatskih snaga vodstvo Kordunskog korpusa SVK-a pristalo je na predaju, koja je potpisana u ranim poslijepodnevnim satima 8. kolovoza na području Topuskog.

U samo 84 sata vojno-redarstvene operacije Oluja, u kojoj je bilo angažirano gotovo 200 000 hrvatskih vojnika, oslobođeno je više od 10 000 četvornih kilometara dotad okupiranog područja. Hrvatska vojska ostvarila je pritom sve zacrtane ciljeve. Bila je to, u

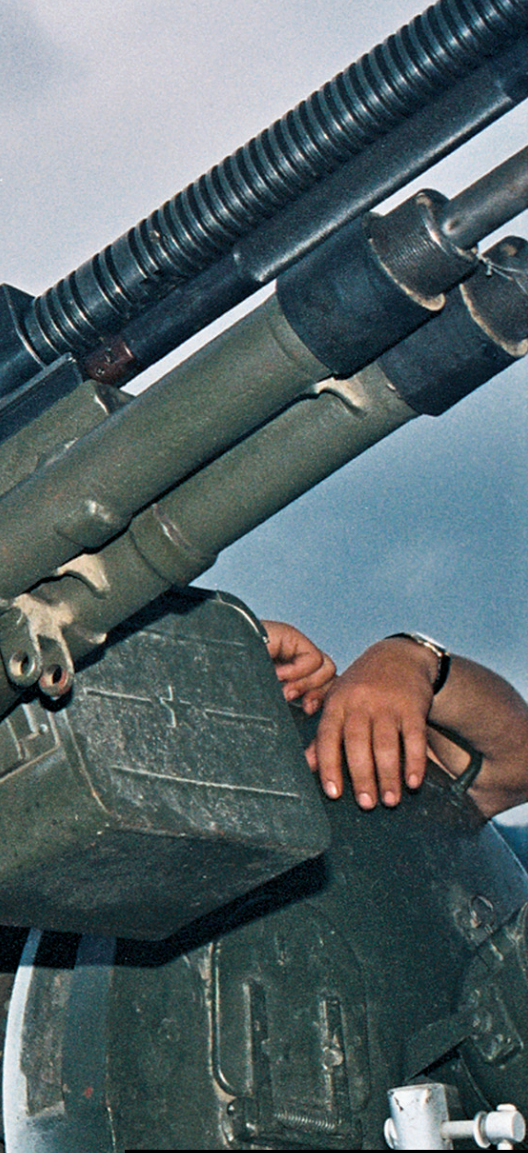
Uspješna provedba VRO Oluja nije bila slučajnost, već rezultat temeljite pripreme, strateškog promišljanja i pravodobnog prepoznavanja povoljnih geostrateških okolnosti

taktičkom i strateškom smislu, vojna operacija koju će zahvaljujući njezinoj originalnosti i uspješnosti izučavati brojni vojni analitičari i vojne škole. Nažalost, u borbenim su djelovanjima poginula 243 hrvatska vojnika i policajca, a više od tisuću ih je ranjeno.

OLUJA ČISTA KO SUZA

Olujom je okončana i srpska opsada Bihaća, koja je trajala 1201 dan. Omogućila je u rujnu i listopadu 1995. nastavak napadnih operacija HV-a, HVO-a i Armije BiH: Maestral i Južni potez koje su, pod pritiskom međunarodne zajednice, u konačnici rezultirale sklapanjem Daytonskog sporazuma 21. studenog 1995. (potpisanog u Parizu 14. prosinca 1995.).

Vojno-redarstvena operacija Oluja bila je presudna točka Domovinskog rata i ključni događaj u modernoj hrvatskoj povijesti. Njezina uspješna provedba nije bila slučajnost, već rezultat teme-

U vojnostručnom smislu VRO Oluja važan je primjer pravilnog planiranja, koordinacije borbenih i logističkih komponenti te učinkovite uporabe snaga u skladu s definiranim ciljevima

ljite pripreme, strateškog promišljanja i pravodobnog prepoznavanja povoljnih geostrateških okolnosti. Hrvatska vojska i policija pokazale su visoku razinu operativne spremnosti, taktičke prilagodljivosti i sposobnosti za sinergijsko djelovanje istodobno na više smjerova.

Geopolitičke okolnosti u kojima je Oluja provedena dodatno su naglasile važnost pravodobnog djelovanja. Slabljenje srpskih snaga u Bosni i Hercegovini, međunarodni pritisci za redefiniranje odnosa na prostoru bivše Jugoslavije, te jasno artikulirani nacionalni ciljevi stvorili su uvjete u kojima je vojna akcija bila ne samo legitimna već i nužna. Time je Hrvatska odlučno odgovorila na dugogodišnju okupaciju vlastitog teritorija i demonstrirala zrelost svojih oružanih snaga.

Oluja nije bila samo pobjeda na bojištu već i potvrda sposobnosti Hrvatske da samostalno oblikuje sigurnosnu arhitekturu vlastitog prostora. U vojnostručnom smislu, ona je važan primjer pravilnog planiranja, koordinacije borbenih i logističkih komponenti te učinkovite uporabe snaga u skladu s definiranim ciljevima. Dugoročno gledano, Oluja je otvorila put završetku rata, političkoj stabilizaciji regije i reintegraciji okupiranih područja u ustavnopravni poredak Republike Hrvatske.

Nakon dva dana napredovanja hrvatskih snaga vodstvo Kordunskog korpusa SVK-a pristalo je na predaju, koja je potpisana u ranim poslijepodnevima 8. kolovoza na području Topuskog

